

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Afgangsprøverne og Aarsprøven

i

Frederiksborg lærde Skole 1875

ved

C. Berg,

Skolens Rektor.

Frederiksborg.

Trykt i Chr. Hansons Officin.

1875.

A.

Om Skolen og Skolerne.

«Lidt om den asiatiske Literatur især i Fortiden», der skulde have været sluttet i dette Aars Program, haaber jeg i Sommerens Løb at faa udgivet paa anden Maade.

Tidens Krav paa Kundskaber og Oplysning for alle kan kun ske Fyldest, naar det først bliver muligt efterhaanden at bringe en større eller mindre Forbindelse tilveje mellem de forskjellige Skoler, hvis Opgave det er at arbejde for Almindannelsen i de forskjellige Samfundslag, saa sandt som Skolernes Disciple ikke blot paavirkes af Lærerne, men ogsaa oplyse og danne hverandre. Hver Slags Skole har sin Historie, den højere ikke mindre end den lavere, og i Samklang hermed maa Forbindelsen søges, og Tidens Fordringer tilfredsstilles¹⁾. — Vi ville først kaste et Blik paa Skoleordningen hos vore Frænder i Sverig og Norge, inden vore egne Skoler omtales, thi i Danmark synes der at være en vis Utilbøjelighed til, nogen Sky for at lade de forskjellige Slags Undervisningsanstalter arbejde i Overensstemmelse med hinanden og paa en Maade kontrollere hverandre.

1) Dersom man vil henregne «Folkehøjskoler», hvis Betydning ingen er villigere til at anerkjende end jeg, til egentlige Skoler, vil det vist ogsaa med Hensyn til disse indrømmes, at deres Lærlinge i mange Tilfælde vilde have taget en varigere aandelig Skat med fra deres korte Ophold der, naar der var blevet taget mere Hensyn til Landets historisk givne Skoleforhold. I det virkelige Liv gaar det ikke som i Sagnverdenen, hvor Væsener pludselig ved deres aandelige Fødsel staa fuldrustedede.

I.

Af de tre nordiske Lande er **Sverig** gaaet langt forud for de to andre i at gjøre det muligt for alle, der have den fornødne Aandsbegavelse, at blive optagne i den «lærde Skole». Det svenske højere Skolevæsen¹⁾ udmærker sig ved en høj Grad af Folkelighed og et stærkt demokratisk Tilsnit, dels deri, at det alt tidlig optog i sig og anerkjendte den højere borgerlige Dannelse som en Del af Statsskolens Formaal, dels og endnu mere deri, at Skolepengene sættes saa lavt (12 Kr., siger tolv Kroner aarlig, foruden Indskrivnings-, Lys- og Vedpenge), at kun faa eller ingen af økonomiske Hensyn udelukkes fra den videre gaaende Skoleundervisning. De «lærde Skoler» i Sverig have derfor talrigt besatte Klasser og et meget betydeligt Discipeltal og søges ikke alene fra den By, hvor Skolen ligger, men baade fra andre Byer og fra Landet, baade af de mere formuende og af de mindre vel stillede Samfundsklasser. Af de 185 Disciple, der 1867 søgte de 4 øverste Latinklasser i Göteborgs «Högre Elementarläroverk» vare 60 Sønner af «bonde, landtbrukare, torpare och arbetskarl». Der er noget storslaaet og tillidsfuldt i denne Om-sorg for at drage det bedste fra alle Samfundslag frem. Det kalder Tanken hen paa Sverigs Stormagtsdage. — De fuldstændige «Elementarläroverk», d. e. vore «lærde Skoler», bestaa af 7 Klasser, hvoraf de 5 nederste ere etaarige, de 2 øverste toaarige. I de 5 nederste er Undervisningen for en Del fælles i de forskjellige Linier, og ved kgl. Brev af 6te Juni 1873 er det efter Rigsdagens Forlangende blevet bestemt, at enhver af de tre nederste Klasser i alle Læreemner skal være fælles for alle Lærlinge²⁾.

1) Se «Forslag til Forandring i det højere Skolevæsen» i Norge. 1867.

2) Da disse tre Klassers Kursus, der er foreskrevet af Staten, omtrent svarer til det, der skal være lært og indøvet, for

Hvad der herefter vil blive læst og indøvet i disse tre Klasser i de svenske Skoler, er paa den ene Side noget mere

at en Discipel kan blive optagen i de nuværende danske Statsskoler, tror jeg, at det ikke vil være uden Interesse at kjende baade Timeplanen og Læreemnernes Fordeling i disse tre Klasser, der jo nærmest svare til de private Skoler, som nu hos os forberede til de «lærde Skoler».

Undervisningsplan.

Læreemner.	I. Kl.	II. Kl.	III. Kl.
Kristendom	3	3	3
Modersmaal	5	6	6
Tysk	6	7	7
Mathematik og Regning	4	5	5
Naturhistorie	2	2	2
Historie og Geografi	4	5	5
	24	28	28

Desuden Undervisning i Skrivning, Tegning, Sang og Gymnastik.

Læreemnernes Fordeling.

Første Klasse.

Kristendom: Bibelsk Historie efter en kort Lærebog; Katekismus, første Hovedstykke; Bibellæsning i Forbindelse med Bibelhistorie og Katekismus; udvalgte Psalmer. — Modersmaal; Oplæsning og Forklaring af udvalgte Stykker, især af Nordens Sagaliteratur, af Historie og af Geografi, Øvelse i med egne Ord at gjengive Indholdet af det læste eller af Lærerens mundtlige Fortællinger, alt i Forening med Indøvelse i den rette Udtale af Bogstaverne og Ordene; af Sproglæren i Hovedsagen det samme, som gennemgaas i Tysk; Øvelse i Sætningsdannelser; Retskrivning. — Tysk: Læsning af en Elementarbog til Indøvelse af Udtalen og af

end hos os, navnlig hvad Geometri og Naturhistorie angaar, men paa den anden Side lidt mindre, da der kun fordres et

de regelrette Bøjningsformer af Substantiver, Adjektiver, de personlige og possessive Pronominer, af Hjelpeverber og det svage Verbum i Aktiv; ligeledes Øvelse i at kjende den enkelte Sætnings Dele, alt under Jævnførelse med Modersmaalet. — Regning: De fire Regningsarter i hele Tal tilligemed nogen Øvelse i Anvendelse af Decimaler; Regning med benævnte Tal; Hovedregning. — Naturhistorie: Indledning til Kundskab om Dyr- og Planteverdenen, omfattende det almindeligste om det menneskelige Legems Bygning og Undersøgelse af levende Planter. — Historie: Fædrelandets Historie indtil den nyere Tids Begyndelse efter Lærerens mundtlige Fortælling, til Støtte for Lærlingens Hukommelse have en kort Lærebog. — Geografi: Det almindeligste om Verdensdelene ved Hjælp af en Jordglobus; Fædrelandets Geografi; de øvrige evropæiske Landes Geografi paabegyndes ved Hjælp af en kort Lærebog.

Anden Klasse.

Kristendom: Bibelhistorie; Katekismus, andet Hovedstykke; Bibellæsning og Psalmer som i forrige Klasse. — Modersmaal: Som i forrige Klasse; af Sproglæren det samme som i Tysk; Retskrivnings- og Interpunktionsovelser. — Tysk: Læsning af en Elementarbog; Indøvelse af de øvrige Pronominer samt de øvrige regelrette Former af det svage Verbum, Bøjning af de under Læsningen forekommende stærke Verber; de almindeligste af Partiklerne; Øvelse i at skjælne Ordklasserne og i at kjende den enkelte Sætnings Dele og det lette af den sammensatte Sætning, stedse under Jævnførelse med Modersmaalet. — Regning: De fire Regningsarter i Brøk og med benævnte Tal; Hovedregning. — Geometri: Indledning, ved Beskuelse af Former at komme til at forstaa Legemer, Flader og Linier. — Naturhistorie: Oversigt over Hovedafdelingerne og de vigtigere Klasser af Dyreriget; Undersøgelse af levende

fremmed Sprog. Hos os forlanges, jeg vilde ønske, at det ikke havde været Tilfældet, ogsaa Fransk. Normalalderen for Optagelsen i de danske «lærde Skoler»s første Klasse er det fyldte tolfte Aar, og i de svenske Skoler fordres der nu, saavidt jeg kan se, ogsaa tolfte Aars Alderen for at optages i fjerde Klasse.

Planter; Ekskursioner. — Historie: Fortsættelse af Fædrelandets Historie til Karl den tolfte Død. — Geografi: De evropæiske Landes Geografi fortsat og afsluttet.

Tredie Klasse.

Kristendom: Repetition af Bibelhistorien; Katekismus, tredie, fjerde og femte Hovedstykke; Bibellæsning og Psalmer, som i forrige Klasse. — Modersmaal: Læsning og Forklaring af Stykker i bunden og ubunden Stil med omhyggelig Iagttagelse af den rette Udtale; Øvelse i mundtlig at gjengive læste Stykker; Formlæren og det vigtigste af Sætningslæren efter en kort Lærebog; Øvelse i at danne Sætninger; Retskrivning efter Diktat; mindre Opsatser i Klassen under Lærerens Vejledning. — Tysk: Læseøvelser; Formlæren udførligere og Repetition af samme; Øvelse i at adskille Sætningsdelene som i forrige Klasse; skriftlige Øvelser. — Regning: Læren om Brøk afsluttet; Anvendelse af det gennemgaaede paa Reguladetri; Rentesregning. — Geometri: Beskuelse af Legemer anvendt paa planimetrisk og geometrisk Opgaver. Nogle enkelte geometriske Sætninger for at vise Anvendelse af den strenge geometriske Bevisførelse. — Naturhistorie: Oversigt over Dyreriget som i forrige Klasse; Undersøgelse af levende Planter saavel med Hensyn til Organlæren som til Hovedafdelingerne og de vigtigere Familier; nogen Øvelse i at bedømme Planterne efter Linnés System; Ekskursioner. — Historie: Fædrelandets Historie afsluttet; Repetition fra den nyere Tids Begyndelse. — Geografi: Det almindeligste af de andre Verdensdeles Geografi; Repetition af Evropas Geografi.

I de svenske Skoler er der to klassiske Linier, en med Græsk og en med Engelsk istedetfor Græsk, endelig en tredie Linie, der dannes af de rene Realister, som hverken læse Latin eller Græsk. Forholdet mellem de svenske og danske Skoler er altsaa dette: i begge Lande er der 1) en klassisk-græsk Linie, men med den Forskjel, at Mathematiken i de danske Skoler hører op ved Udgangen af fjerde Klasse (svarende til svensk 6te Kl.), medens dette Fag hører med til Afgangsfagene i svenske Skolers øverste Klasse; — 2) en Latin-mathematisk Linie, men med den Forskjel, at Latinen hører op i de danske Skoler ved Udgangen af 4de Kl. (svensk 6te Kl.), medens dette Sprog i Sverig hører med til Liniens Afgangsprøve; — 3) en ren Reallinie, men med den Forskjel, at denne Linie i danske Skoler kun gaar til 4de Kl., medens den i de svenske Skoler føres op til øverste Klasses ældste Afdeling, øvre syvende Klasse¹⁾. Afgangsprøverne afholdes ved selve Skolerne.

¹⁾ Denne tredie Linies (den rene Reallinies) **øverste** Klasser ville ikke trives. I 1874 var der i det store «Elementarläroverk» i Göteborg kun 1 Discipel i ældste syvende og 3 i yngste syvende (medens de to andre Linier havde 28 og 21 Disciple i disse Klasser), men der var 27 i Realliniens 4de Klasse og 15 i yngste sjette Klasse (vor 3die Kl.), eller hver Discipel kostede i hine Klasser omtrent 3000 Kr. aarlig (efter Skolens Program). Og det samme synes at være Tilfældet i de fleste andre lærde Skoler (i Karlskrona 1 i ældste 7de, 3 i yngste 7de; i Malmø 2 og 4; i Upsala 3 og 1; i Gefle 1 og 3; i Kalmar 3 og 3; i Strengnäs 1 og 0, medens de to andre Liniers Disciple i de samme Klasser afveksle mellem 20 og 8. Mærkelig nok gjorde ogsaa den bekjendte Geheimeraad Wiese ved Skolekonferencerne i Berlin opmærksom paa, at i Realklasserne i de preussiske Gymnasier stod prima,

Blandt de kgl. Propositioner, Skolerne vedrørende, som forelagdes Rigsdagen 1873; var der et Forslag af Regjeringen om to større Kursus-Afslutninger i Mellemklasserne for dem af Disciplene, der ikke havde til Hensigt at gaa hele Skolen igjennem. Rigsdagsudvalget foreslog at bifalde Propositionen, og efterat der var voteret over Sagen baade i første og andet Kammer, blev det senere Rigsdagens Beslutning. Dette svarer for en Del til Afslutningen hos os i 4de Kl. og til den paatænkte i 3die Kl.

II.

I Norge holdt man stærkest igjen, gjorde længst Modstand mod flere af de saa kaldte Realfags Optagelse i den lærde Skole, og det var derfor helt naturligt¹⁾, at Kampen for og imod disse Fags Anerkjendelse blev i dette Land ført med hvassere Vaaben og havde en stærkere personlig Karakter end i begge Nabolandene; og navnlig blev der ved ihærdig Agitation i Pressen vakt en stærk Mistro mod den klassiske Dannelse. — Først hjalp man sig med Smaaforandringer, saaledes forbandt man 1852 med Latinskolen nogle Realklasser, 1857 afskaffedes latinsk Stil som Modenhedsprøve ved Exam. artium, samme Aar indførtes Engelsk som valgfrit Fag. Endelig fremstod en energisk lille Mand, der tog hele Spørgsmaalet om de lærde Skolers tidsvarende Omordning i sin Haand, efterat han ved en Række pædagogiske Smaaskrifter, som vedrørte saa godt som alle Slags Skoler, havde vist sin Adkomst til at blive betroet en saa vigtig Sags Løsning. Denne Mand var Skolebestyrer, senere Expeditionschef i Kirke- og Undervisningsministeriet Hartvig Nissen. Med denne Mand som Formand ned-sattes en Kommission, der 1867 i et klart og righoldigt

d. e. øverste Klasse, næsten tom, idet Disciplene gik ud fra næstøverste eller endnu tidligere.

1) Se svensk pædag. Tidsskrift 1872, S. 90 f.

Skrift paa over 1200 Sider afgav sine «Forslag til en forandret Ordning af det højere Skolevæsen i Norge». Skjønt disse Forslag bleve noget ændrede i Stortinget, er dog Loven «om offentlige Skoler for den højere Almendannelse», der udkom den 17de Juni 1869, i Hovedsagen Kommissionens og dens Formands Arbejde, og iaar (1875) vil første Gang Exam. artium blive holdt efter den nye Ordning baade for Latingymnasiet og Realgymnasiet. Loven findes aftrykt i det sidst udkomne Hefte af norske Universitets- og Skole-Annaler (1874). Det er blevet fremhævet, at de gamle Latinskoler eller efter 1852 Lærde- og Realskoler i den nye Lov kaldes «offentlige Skoler for den højere Almendannelse», hvorved er tilsigtet at udtale, at de herefter skulle være Skoler for dem, som søge en højere Uddannelse og ikke, som tidligere, blot Forskoler til Universitetet. Disse Skoler bestaa af to Afdelinger: 1) Middelskolerne og 2) Gymnasierne. Middelskolerne skulle danne Grundvolden for, være Forskoler til Gymnasierne og tillige meddele de Disciple, som fra dem træde umiddelbart over i Livet, en afsluttet og efter deres Behov afpasset Almendannelse. Middelskolens Kursus er vel beregnet paa 6 Aar, fra det 9de til det fyldte 15de Aar, men paa de Steder, hvor der findes andre Skoler med Klasser, som svare til Middelskolens lavere Klasser, indrettes denne med et Kursus, der er kortere, dog ikke under tre Aar, altsaa omtrent svarende til vore Skolers 1ste til 4de Klasse¹⁾. Saavidt Midlerne tillade det, ere alle 6 (3) Klasser etaarige. Med en Middelskole kan forbindes en eller flere Forberedelsesklasser,

¹⁾ Denne Ordning, hvorved andre Skoler (Borgerskoler, Elementarskoler) overtage Undervisning i de første 3 Aar af de 6, henleder jeg særlig Opmærksomheden paa, da dette vil passe til vore lærde Skolers nuværende Indretning.

dog uden Udgift for det offentlige. I Middelskolen meddeles Undervisning (foruden i Skrivning, Tegning, Gymnastik og Sang) i Religion, Modersmaal, Historie, Geografi, Regning og Geometri, Naturkundskab. Af fremmede Sprog begynder Tysk i 1ste Skoleaars andet Halvaar, og er det eneste fremmede Sprog indtil 4de Klasse (vore Skolers 1ste Kl.), hvor Latin og Engelsk indtræde, af hvilke Sprog hver Discipel kun skal undervises i det ene, hvilket han selv vælger; de, der vælge Latin, danne en Latinlinie, de, der vælge Engelsk, en Engelsklinie. Fransk indtræder, i Modsætning til hvad der er bestemt hos os, først fra 5te Skoleaar (vore Skolers anden Klasse). Alle Fag ere tvungne; dog blive Disciple paa Forlangende at fritage for Undervisning i Fransk og i en Del af Naturkundskab ¹⁾).

Overbygningen, hvortil Middelskoleafdelingen lægger den brede Grundvold, danne Gymnasierne; deres Kursus er treaarigt, i etaarige Klasser. De bestaa af to Afdelinger, Latingymnasiet og Realgymnasiet; i det første meddeles Undervisning i Religion, Modersmaal, Latin, Græsk, Historie, Mathematik, Fransk, Engelsk, Oldnorsk. Fransk og Engelsk ere valgfrie; dog skal enhver Discipel læse et af disse Fag. I det andet, Realgymnasiet, ere Fagene Religion, Modersmaal, Oldnorsk, Tysk, Fransk, Engelsk, Historie, Geografi, Naturvidenskaber, Mathematik og Tegning. Tysk bortfalder ved Udløbet af andet Skoleaar. —

¹⁾ Til Middelskolens Afdeling kan knyttes en etaarig praktisk Realklasse, hvis Formaal er at udvide og videre bearbejde Middelskolens Undervisningsstof i praktisk Retning. Af nye Fag tilkomme Velstandslære og Bogholderi. Naar Skolens Tarv tillader det, kunne ogsaa andre stedes til Undervisning i enkelte Fag i denne Klasse.

I Modsætning til hvad der sker i vore Skoler, læses der altsaa Religion og Mathematik i Latingymnasiet, men ikke Naturlære; derimod have Disciplene i Realgymnasiet ikke lært Latin i Underklasserne.

Inden jeg gaar over til det, som nærmest ligger mig paa Hjærte ved denne Fremstilling, skal jeg kort rekapitulere det foregaaende og tilføje nogle statistiske Oplysninger. I Sverig er der en af Staten kontrolleret organisk Sammenhæng mellem Undervisningsanstalterne for den højere Almendannelse for Børn fra det 9de til det 19de Aar. Staten lønner Lærerne ved 31 fuldstændige lærde Skoler og 48 lærde Skoler med 5 til 2 Klasser, d. e. 79 Rektorer, 176 Lektorer (Overlærere), 474 Adjunkter og omtrent 200 Prøvelærere. Udgifterne for Staten til disses Lønning bevilgedes af Rigsdagen 1873 med 1,691,047 Kr. Privatskoler findes kun i de større Byer, som Stokholm og Gøteborg. Skolernes særlige Fond anvendes alene til at hjælpe Disciplene med og til andre Skolens Fornødenheder. Skolepengene ere som anført kun 12 Kr. aarlig. Der kommer saaledes i Sverrig omtrent 1 offentlig lærd Skole paa hver 50,000 Indbyggere (i Norge 1 paa 110,000, i Danmark 1 paa 150,000). — Ligesom Sverig har nu ogsaa Norge bragt en organisk Forbindelse tilveje i sit Skolevæsen for den højere Almendannelse fra det 9de til det 18de Aar. Staten har dertil 16 offentlige Skoler med 197 Lærere og 134 Klasser. Desuden er der i Kristiania 4 store Privatskoler med tilsammen omtrent 1400 Elever, som begynde med 6 Aars Alderen, og kunne dimittere til Universitetet. De aarlige Udgifter til de offentlige Skoler bestrides dels af Skolernes egne Formuer, 1867 med 112,000 Kr., dels ved Tilskud fra Staten, 1867 132,000 Kr., dels fra Kommunerne, 1867 28,000 Kr., dels ved Skolepengene, i 1867 163,200 Kr. (Skolepengene ere i de højere Klasser 120 Kr. aarlig, i de lavere 48 til 80 Kr.)

Udgiften var 1867 omtrent 424,000 Kr.¹⁾, men desuden understøttes de højere kommunale Skoler af Staten med omtrent 176,000 Kr. aarlig. I Danmark er paa Budgettet 18^{75/76} Lærertilønnen, baade for faste Lærere og for Time-lærere, opført med 339,720 Kr.²⁾ og hele Udgiften til det højere Skolevæsen, derunder iberegnet Bekostning ved Bygningernes Vedligeholdelse, Bidrag til kommunale og private Realskoler, og Pensioner og Ventepenge, 486,635 Kr. Denne Sum bestrides ved Skolernes egne Formuer. I Norge kunne kun i Kristiania, Bergen og Trondhjem Udgifterne bestrides ved Hjælp af disse Skolers Kapitalformue; i Sverig, som vist, benyttes de enkelte Skolers Midler til Stipendier til Disciplene og til andet Skolen vedrørende, medens Lærertilønnen udredes af Staten.

Den norske Forfatter³⁾, hvem jeg har benyttet i en Del af det foregaaende, slutter med en Udtalelse, der ogsaa i meget kan passe paa Forholdene hos os. Han bemærker nemlig, at der har rejst sig Forlangender i Norge om, at «Staten skulde ophøre med al Befatning med det højere Skolevæsen og overlade det til den private Kon-

1) Heri er ikke beregnet 20,000 Kr. til Byggearbejder, heller ikke hvad der er medgaaet til Skolebygningernes Vedligeholdelse, hvilket paaligger de respektive Kommuner.

2) Sammenlignes denne Udgift med den tilsvarende i Sverig, sees det, at Udgifterne til de lærde Skolers Lærere i Danmark næppe er $\frac{1}{5}$ af dem i Sverig, det vil sige, at i Danmark er Byrden med Hensyn til de Børns Undervisning, som skulle have en højere Almendannelse, ene lagt paa Forældrene indtil Barnets fyldte 12te Aar, medens i Sverig allerede fra Drengens 10de Aar Byrden er fordelt paa alle Indvaanere efter deres Skatteevne. Se ogsaa nedenfor om de svenske Folkeskoler.

3) Hr. H. W. Ottesen, Overlærer ved Kathedralskolen i Kristiania. Svensk pædagog. Tidsskr. 1872.

kurrence», og at disse Ønsker «ikke blot støttedes af Spar-sommelighedsmændene, men ogsaa af Grundtvigianerne, der drive det individuelle Frihedssystem til en Konsekvents, der kan siges at være statsopløsende; de mene, at Statens kolde Haand virker dræbende for Lys, Liv, Aand og Folkelighed»¹⁾; men han mener, at det vilde være en Fornærmelse mod Bøndernes gode Skjøn at tro, at et saadant Ønske skulde nyde Fremgang i Stortinget. «Hvad der ikke engang», tilføjer han, «uden den største Fare kunde gjøres i Kristiania, Bergen og Trondhjem, at overlade Skolevæsenet udelukkende til den private Foretagelsesaand, mere eller mindre understøttet og kontrolleret af Kommune-styrelsen, vilde omkring i de mindre Byer utvivlsomt lede til Skolevæsenets totale Forfald²⁾. Det vilde inden føje

1) Jeg plejer, naar Lejlighed gives, at minde mine Bekjendte blandt Grundtvigianerne om den individuelle Friheds Beskaffenhed hos Grækerne, som de dog sætte paa Højsædet ved Siden af Oldnorden, og at vise dem hen til det smukke Svar, den spartanske Konge gav Xerxes, der ikke kunde begribe, hvad der skulde tvinge de frie Hellenere til med Døden for Øje at modsætte sig hans talrige Skarer: «Skjønt Hellenerne ere frie Mænd, ere de dog ikke i alle Henseender frie, thi Statens Love ere deres strænge Herrer, og dem frygte de endnu langt mere, end dine undergivne frygte Dig. Alt hvad de monne befale, gjøre de stedse.» (Herodot).

2) Jeg tillader mig til Forklaring af Forfatterens bestemte Udtalelser at henvise til et Referat i Frederiksborg Skoles Program 1872, S. 12 ff., angaaende Følgerne af det private Skolehold for Belgien. «Her kunde man paa Grund af Uenigheden mellem de klerikale og det liberale Parti ikke faa Statsskoler ordnede i hele 19 Aar fra 1830 til 1849. En af Grundbestemmelse i den nye Statsforfatning var: «Undervisningen er fri; enhver hindrende Bestemmelse er forbudt.» Formaalet for denne frie Undervisning ikke

Tid lede til, at Kristianiaskolerne trak Søgningen til sig fra det hele Land, hvorved den norske Skoleungdom blev det, som Folkepartiet mest frygter, kristianiseret, det vil sige, fyldt med Hovedstads-Aand og Væsen. Hvad man skulde ventet, at Folkepartiet vilde arbejde for — Nedsættelse i de høje Skolepenge (der i de private Skoler i Kristiania stiger op til 16 Kr. maanedlig) for at Undervisningens Gode kunde tilflyde et større Antal Børn, dertil har man intet mærket».

III.

Jo mindre et Land er, desto alsidigere og strængere maa dets Folk arbejde for at holde sig i Udvikling nogenlunde jævnsides med de store Kulturstater. Gjælder denne Sætning i Almindelighed, gjælder den fremfor alt om den Side af Nationens Liv, hvorpaa for en ikke ringe Del dens Fremtid beror, Landets Skolevæsen. Det lader sig ikke

mindre end for de klerikales Skoler blev efterhaanden det: paa den korteste Tid at fuldbyrde deres Elevers Dannelse. Men som Følge heraf kom Undervisningsvæsenet lidt efter lidt i fuldstændig Urede, og den almindelige Dannelses Standpunkt sank mærkelig. Rigets tre Universiteter maatte opgive et eller flere af deres Fakulteter, Skolerne mange af deres bedste Lærere, medens der hist og her oprettedes frie Fakulteter, og Privatskoler tilbøde en billig Undervisning i alle mulige Retninger og efter de nyeste Methoder. Endelig toge Lærerne selv Initiativet, og paa et Møde i Brüssel udtalte de sig om de mest magtpaaliggende Spørgsmaal, hvorefter der af Staten oprettedes 25 større og mindre Statsskoler for den højere Almendannelse som Mønsterskoler, og Afgangsprøverne ordnedes i de følgende Aar ved forskellige Love, der nu gjælde.» Den i disse 19 Aar indhøstede Erfaring med Hensyn til den private Skole var Belgien meget dyr.

nægte, at man ved at have særlige «lærde Skoler», særlige «Realskoler», særlige «Borgerskoler»¹⁾ paa den korteste Tid og paa den letteste Maade kan faa det mest mulige indbragt af det for de forskjellige Livsstillinger forskjellige Kundskabsstof. Det kunde derfor synes urimelig handlet af vort sparsommelige Folketing, at det istedetfor at borttage to Klasser fra samtlige 12 lærde Skoler ikke hellere dannede 5 eller 6 rene Latinskoler for Elever fra det 9de eller 10de Aar til det 18de og ligeledes et lignende Antal Realskoler. I saadanne Skoler kunde man da ordne Fagene og hele den unges Forhold i Overensstemmelse med hans formodede Stilling i Livet. Ved at gaa en ganske modsat Vej har vistnok vor Lovgivningsmagt havt det økonomiske for Øje og betragtet Hensynet dertil som meget betydningsfuldt, men man har visselig ogsaa arbejdet hen efter at bringe vor Skoleordning i Overensstemmelse med det politiske og sociale Livs Fordringer, vel indseende, at et Undervisningssystems Værd betinges af, «hvorvidt det har taget Hensyn til det Folks Karakter og ejendommelige Forhold, for hvilket det er bestemt». Det brede demokratiske Grundlag, hvorpaa vor Statsorden hviler, og den i Reglen store Spredthed af Formuerne, der bevirker, at saa godt som enhver Lærling selv maa arbejde sig frem til en Stilling i Samfundet ved Hjælp af naturlige Anlæg, Flid og Udholdenhed, gjør det ikke blot ønskeligt som et socialt Gode, men ligefrem

¹⁾ Jeg taler vel her nærmest om Skoler for alle de Børn, hvis Livsstilling tillader dem uafbrudt at søge Skolen til 14 eller 15 Aars Alderen (Konfirmationstiden). Men ogsaa for de Børn, hvis Forældres Vilkaar gjøre det nødvendigt at benytte Børnene en Del af det fulde Skoleaar til legemligt Arhejde, kan og bør der gjøres meget, forat drage de begavede blandt dem frem til den fyldigere Undervisning, som tilbydes i Skoler for den højere Almendannelse.

betydningsfuldt for Staten, at der finder saa stor Fællesskab som muligt Sted i den opvoksende Slægts Undervisning, forat de dygtigste aandelige Kræfter uden Hensyn til den enkeltes sociale Stilling ogsaa kunne faa den bedste Udvikling, som Landet kan give. Thi den egentlige Undervisning, Lærerens Foredrag og Lærebogens Meddelelser til Lærlingen og dennes Modtagelse og Gjengivelse af Lærestoffet, er kun en Del, om og en væsentlig Del af Skolens Virksomhed; en anden, der bør sættes meget højt, er Disciplenes indbyrdes Paavirkning, som fortsætter sin Indflydelse lige til Skolelivets Slutning.

Undervisningen af alle danske Drengene indtil deres fyldte 12te Aar er nu en privat Sag eller besørget ved kommunale Foranstaltninger. Statens Opgave synes i Fremtiden at burde være at sørge for, at disse private eller kommunale Skoler ledes saaledes, at der aabnes saa vidt muligt alle, som have de fornødne aandelige Evner, Udsigt til at kunne erhverve sig den højere Skoledannelses Goder. Det vilde have stor Betydning, hvis den Tænkemaade blev levende hos alle Drengene i de forskjellige Skoler, at Opnaaelsen af de højeste Stillinger i Samfundet er afhængig af et Dystløb, der allerede tager sin Begyndelse i Skolens lavere Klasser. Den mindre bemidledes Søn bør ikke se i den bedre stillede Søn en Kammerat, der allerede i Skolen er bestemt for de højere Samfundsklasser. Hvad de begge due til og ere skikkede for, skal først vise sig, og i Skolen begynder det første Løb. Det vil hverken være tjenligt for Individet eller Samfundet, om Embedsmandens Søn uden videre ansaa sig og ansaaes af andre som kaldet til at gaa Embedsvejen, Landmandens Søn til at være Jordbruger og Haandværkerens til at blive Haandværker¹⁾. Der ligger noget for Skolen i høj Grad vækkende og sundt i det, Svenskerne kalde «Ståndscirkulation». Man tror, at i

1) Se den norske Kommissions Forslag o. s. v.

Danmark kan nu enhver Dreng, i hvilken Stilling han end er, hvis han har de dertil fornødne Evner, naa op til at indtage de højeste Poster i «Stat og Kirke». Men dette er ikke Tilfældet efter Lov af 1ste April 1871. Jeg har i min lille Virksomhed havt Beviser nok paa, hvor næsten haabløst det er at faa en uformuende Dreng, naar han i tolfars Alderen røber usædvanlige aandelige Anlæg, ind i den lærde Skole, dels fordi nogle af Fordringerne med Hensyn til Optagelsen have noget doktrinært og upraktisk ved sig, dels og især paa Grund af de lavere Skolers Tilstand mange Steder fornemmelig paa Landet. Aldeles umuligt er det vel ikke, dersom Evnerne ere usædvanlig fremtrædende, dersom det er lidt formuende Folk, som blive opmærksomme derpaa, og endelig dersom det er muligt paa Stedet at skaffe ham Lærere i det, som han mangler for at kunne optages i Statsskolen. Men alene disse tre nødvendige Betingelser finde ikke let samtidig Sted. Jeg gjentager derfor, at der nu om Stunder i Danmark hører et ganske særeget Held til, for at en fattig, men udmærket begavet Dreng kan bane sig Vej til en højere Almendannelse. Men derved kommer let store aandelige Kapitaler til at ligge ubrugte hen, hvad en lille Nation dog mindst af alt har Raad til.

Man har ogsaa med fuld Ret paaberaabt sig en anden Iagttagelse som Grund for Staten til at sørge for, at de dygtigste Kræfter i alle Samfundslag faa Adgang til den højere Undervisning. Familier, paastaar man, hvis Medlemmer i flere Slægtrækker have hørt til de saa kaldte studerende Klasser ere udsatte for at gaa tilbage i fysisk og følgelig efterhaanden ogsaa i aandig Kraft. Og man har søgt Grunden «i det stillesiddende og indesluttede Stueliv, som disse Folk i Reglen have ført gjennem alle Livsaldere, idet de herfra udgaaende for det legemlige Velvære skadelige Indflydelser blive saa meget betænkelige, som deres Familier i saadanne Stillinger ikke saa-

ledes som de højere Samfundsklasser f. Eks. i England besidde økonomisk Evne til at indrette deres Liv forøvrigt paa en saadan Maade, at deri kan dannes en Modvægt mod hine skadelige Indflydelser». Ogsaa dette opfordrer altsaa til en saadan Ordning af Skolen, at denne kan yde sit Bidrag til at fremme en større Blanding af de forskellige Samfundsklasser. Er det derfor Statsmagternes bestemte Villie, at de bedst begavede af Landets Børn skulle uden Hensyn til Stand kunne blive delagtige i den høiere Almendannelse, maa der ske en Forandring i det bestaaende. Der maa bringes en saadan Forbindelse tilveje mellem Folkeskolerne og de saakaldte lærde Skoler, at der umiddelbart kan gaaes over fra hine til disse. Sker ikke dette, vil i mange Egne Penge komme til at udøve en skadelig Indflydelse paa, hvem der skal nyde godt af de højere Skoler for Almendannelse; og selve disse Skoler ville efterhaanden komme til at nedstemme deres Fordringer, fordi Konkurrencen vil aftage. Men heraf bliver let Følgen, at Universitetet kommer til at arbejde med en utilstrækkelig forberedt Ungdom, det vil sige, den almindelige Dannelse vil synke.

Hvorledes stille for Øjeblikket de forskellige Slags Drengeskoler sig til hinanden, og hvilken Mulighed er der for at bringe en Ordning tilveje, hvorved de højere og lavere Undervisningsanstalter komme til at arbejde i nogen Overensstemmelse med hinanden? I det lille Bidrag til en Løsning, som jeg nedenfor skal komme frem med, er der intet Hensyn taget til de københavnske Skoler, der jo have løst Opgaven med en Hovedstads Befolkning for Øje, og have maattet løse den paa en hel anden Maade end dette kan og bør ske paa de fleste Steder i Provinserne. — Den fyldigste og videste Skoleundervisning tilbyder Staten i de «lærde Skoler», men Optagelsesalderen er sat til det fyldte 12te Aar. En nøiagtig Angivelse af, hvad Lærlingen skal have lært og indøvet for at kunne blive op-

tagen i disses 1ste Klasse blev vel given samtidig med den nye Lov ved kgl. Anordning. Men hvorledes Forældre rundt om i Smaabyerne og paa Landet kunne skaffe deres Børn disse fornødne Kundskaber, derom indeholder hverken Loven eller den kgl. Anordning nogetsomhelst. Under Forhandlingerne paa Rigsdagen blev der henvist til Oprettelse af private Forberedelsesskoler. Og saadanne ere vistnok blevne indrettede mange Steder, men dog ikke overalt, hvor der er «lærde Skoler». Men jeg kan forsikre — og jeg taler af Erfaring —, at disse private Skoler i Reglen alene komme de mere formuende Forældres Børn til Gode og at det ofte kun har været muligt at faa saadanne Elementarskoler i Gang ved Opofrelser af flere af den lærde Skoles Lærere, der følte sig ligesom forpligtede til at yde, hvad af Tid de paa nogen Maade kunde undvære, for at udfylde det Hul, der pludselig viste sig ved Lov af 1ste April 1871 i den elementære Undervisning. Saa længe der endnu hersker en frisk Erindring om, hvad der lærtes i de nedlagte to Klasser, ville de bedre stilledes Børn nok blive underviste tilstrækkeligt, men jeg troer rigtignok ikke, at Staten som saadan bør skyde al Omhu for Ungdommens Undervisning indtil dennes 13de Aar fra sig og overlade dens Røgt og Pleje til privat Entreprise¹⁾;

1) Thi at udstede en kgl. Anordning, der befaler, hvor meget der skal være lært til det trettende Aar for at de unge kunne nyde godt af Statsskolerne, derved er Sagen ikke klaret. Hvor lidet saadanne bare Befalinger ofte nytte i Skolerne, kan sees af Ingemanns Levnetsløb, thi der vil man erfare, at han i Begyndelsen af dette Aarhundrede endnu maatte lære Golii græske Grammatik paa Latin i en lærd Skole, uagtet Forordningen af 17de April 1739 paa bød, at græsk Grammatik skulde læres paa Dansk, og Opfordringen gjentoges 1789.

saa elsket og respekteret er den højere Almendannelse endnu ikke hos den større Flerhed af Folket. At der **kan** komme en Tid, da alle offentlige Skoler indtil henimod Konfirmations-Alderen kunne afløses af «Vejledning i Hjemmet og i private Skoler», tør jeg vel ikke nægte, men sandelig den Tid er langt borte og vil først indtræde, naar der er opvoxet en Slægt, «som selv erkjender og har følt den Velsignelse og Magt, som Kundskaber bringe».

Til at foretage en gennemgribende Reform i vore Skoleforhold for at faa en saadan Overensstemmelse eller Forbindelse istand mellem de højere og lavere Undervisningsanstalter behøves mange Penge, men selv om disse vare tilstede, vilde de kun gavne lidt, hvis de bleve uddelte uden en bestemt Plan til private Forsøg efter et enkelt Partis eller enkelte Magthaveres Syn i Øjeblikket paa, hvad Landets Ungdom behøver af Oplysning. Det vilde vist være mest formaalstjenligt — saasandt Pædagogiken fra en Side betragtet er en Erfaringsvidenskab — at gaa forsøgsvis frem og vel helst i de Byer, hvor der er lærde Skoler. Thi her kan Forsøget gjøres med bestaaende Skoler og med ringe Pengeoffer fra Statens Side, da den materielle Fordel, som disse Byer have af de lærde Skoler, er saa betydelig, at der med Billighed kan ventes, at de anvende en Del deraf paa at bringe Kommuneskolerne i en saadan Forfatning, at de af disses Disciple, der have de fornødne Aandsevner og ønske den højere Almendannelse, kunne umiddelbart gaa over fra Kommuneskolen til den lærde Skole. At det ikke er Smaasummer, som tilflyde en By fra den lærde Skole, har en anden Skolebestyrer eftervist. Jeg skal her anvende hans Beregning for at oplyse Forholdet for Hillerøds og Nyhusenes Vedkommende. I de sidste fem Aar har Frederiksborg lærde Skole hvert Aar været søgt af 20 til 26 udenbys Disciple,

der have været i Kost hos Familier dersteds¹⁾. Regnes Udgifterne for hver Discipel til 225 Rdl. (450 Kr.) aarlig, have disse Kommuner derved i Løbet af 5 Aar havt en Indtægt af 25,425 Rdl. (50,850 Kr.):

Aar.	1870	1871	1872	1873	1874	i 5 Aar.
Discipel Antal.	23	20	26	24	20	113
Kommuner- nes Indtægt.	5,175 ₰	4,500 ₰	5,850 ₰	5,400 ₰	4,500 ₰	25,425 ₰

Lægges til ovenstaaende Sum den Indtægt, der tilflyder dem fra 9 Lærere med deres Familier, som for den lærde Skoles Skyld have Bopæl der, skjønnes det let, at Summen i det mindste maa fordobles, for at give en omtrentlig Forestilling om, hvilken Betydning for den kommunale Skatteevne den lærde Skole har. Andre Fordele, som Byen og de nærmest liggende Egne have af Skolen, skal jeg ikke videre dvæle ved.

I Hillerød er der, foruden den lærde Skole og den dertil knyttede Elementarskole, en Kommuneskole, bestaaende af en Betalingsskole og en Friskole²⁾. Desuden er der en Del private Smaaskoler for de allerførste Begyndere i Læsning og Skrivning. Disse forskellige Slags Skoler bør sættes i en saadan Forbindelse med hinanden, at den ene netop kan tage fat, hvor den anden hører op. Der maa være tre Arter af Skoler efter Børnenes forskjellige Aldre: 1) en Art, der tager sig af Børnene fra det 6te eller 7de Aar til det 9de, det er Pogeskolen, Besyndelsesskolen, For-

¹⁾ Flere andre Disciple ere nok udenbys, men gaa hver Dag hjem eller benytte Jernbanen.

²⁾ For den Fremstilling, som gives nedenfor, ere Hillerøds Skoleforhold nærmest lagte til Grund, men mutatis mutandis vil den vel ogsaa passe paa andre Steder.

skolen eller hvad man nu vil kalde den; 2) den anden Art for Børn fra det 9de til det fyldte 12te Aar og for visse Børn til Konfirmationsalderen, det er Middelskolen; og 3) den tredje Art for Børn fra det fyldte 12te Aar til den Tid, da de forskjellige Afgangsprøver falder, det 14de eller 15de Aar for Realskolen af lavere Grad, 15de eller 16de Aar for samme Prøves højere Grad, 18de eller 19de Aar for Afgangsprøven til Universitetet, det er Frederiksborg lærde og real Skole. Til disse tre Opstillinger har jeg følgende Bemærkninger at gjøre¹⁾:

1. En fast og omhyggelig Indretning af den første Slags Skoler er afgjørende for Barnets hele Skolegang og ud over denne. Mangfoldige Lærere have vistnok iagttaget, hvorledes Sjudskeri ved Indøvelse af Bogstavlydene, af de enkelte Ords rette Udtale og af Sætningernes rigtige Betonning fortsætter sin fordærlige Indflydelse paa den unge lige op i de ældste Klasser. Allerede Biskop Mynster²⁾ anbefaler netop med Hensyn hertil indtrængende Pogeskoler og udtaler sin Beklagelse over, at der endnu fandtes saa faa rundt om i Landet. Undervisningen i disse bør i Reglen besørges af Lærerinder, og hvis der behøves flere Lærerkræfter i en enkelt Skole, bør en Lærerinde have Styrelsen, fordi hele Kvindens Væsen bedst fatter Opgavens Betydning paa dette Alderstrin. Under hendes omhyggelige, taalmodige og milde Ledelse udfolder Barnets Individualitet sig lettest; for hende falder det som af sig selv at grandske efter og frede om den frugtbare Spire i Drengens Sjæl, der skal vokse og danne Hovedbestanddelen i hans Personlighed, medens

1) Man sammenligne hermed Dhrr. Skoleforstander Dahls og Overlærer Hoffmanns Udtalelser i Grundtræk til Omordning o. s. v. 1873.

2) Smld. Skrift. II., 3., S. 335 ff.

Lærerens mindre bøjelige og mere doktrinære Styrelse fremfor alt fordrer Opmærksomhed og Rolighed og ikke gjerne, for det Heles Skyld, tør gaa ind paa en eller anden lille Fyrs noget aparte Aandsretning. Det er ønskeligt, at disse Skoler ere private, hvorved lettere de forskellige Forældres berettigede eller tilgivelige Ønsker ske Fyldest. Men for de uformuende Børns Skyld og for tilige i Begyndelsen at tjene som Norm bør Kommunen paa sin Bekostning oprette en eller flere saadanne Skoler med to Klasser, en for de første Begyndere og en for videre komne. Antallet af Disciple synes ikke at turde overskride 40 i hver Klasse. Skjønt jeg veed, at flere ikke synes derom, er det min bestemte Mening, at en Slutningsprøve under passende Tilsyn¹⁾ bør afholdes, førend Barnet overflyttes i Middelskolen, hvor da ingen Optagelsesprøve finder Sted²⁾.

-
- 1) Ansættelse af «undervisningskyndige» Tilsynsmænd rundt om i Landet anser jeg blot for et Tidsspørgsmaal. Deres Nødvendighed tror jeg er almindelig anerkjendt.
- 2) Uagtet Læreemnerne saa omtrent falde af sig selv, har jeg dog troet at burde meddele nedenstaaende Udtog af en erfaren svensk Skolemands Læseplan:

Smaaskolens 1ste Aar.

1. Modersmaal: 1. Forberedende Øvelser a) for Øjet og Munden derved, at Disciplene gjentage enkelte Ord eller korte og lette Sætninger, som Læreren korrekt og tydeligt har udtalt for dem; b) for Øjet og Haanden derved, at Disciplene paa deres Tavler skrive Grundlinierne til Skrifttegnene. 2) Kjendskab til Bogstavernes Lyd og Lydtegnene saavel i Skrift som paa Tryk, samt disses Forbindelse til Ord. 3) Stavning og Læsning af Ord med to, tre, fire og flere Stavelser, samt Nedskrivning paa Tavlen af det saaledes læste.

Skjønt Smaaskoleindretningen kun delvis endnn er gennemført i Sverig, har man dog der theoretisk erkjendt

II. Religionsundervisning: 1. Gjennemgaaen og Odenadslæren af Morgen- og Aftenpsalmer. 2. Fortællinger af Bibelhistorien, som meddeles mundtlig af Læreren og derpaa gennemgaaes saaledes, at Børnene kunne erindre i det mindste Hovedpunkterne i dem. Repetition ved Hjælp af Billeder.

III. Regning: Betydning, Benævnelse og Nedskrivning af Tallene fra 1—10 med Streger og med Taltegn; Øvelse med Tallene fra 10—20 og Forklaring af Ener og Tier. Nogen Øvelse i Regningsarterne med Tallene 1—20.

IV. Skrivning: Dels i Forbindelse med Læsning, dels i særskilte Timer Øvelse paa Tavlerne i 1) Grundlinjerne, 2) Bogstaverne og 3) sammenhængende Ord.

V. Sang: Lette Melodier efter Gehør.

VI. Gymnastik: Vendinger til højre og venstre; dernæst de simpleste Bevægelser med Hoved, Arme og Ben.

2 det Aar.

I. Modersmaal: 1. Læsning (med og uden Stavning) af lettere 1- og 2-stavelser Læsestykker for at vinde større Korrekthed og Sikkerhed i Indenadslæsning; Øvelse i de sammensatte Konsonantlyde; fortsatte Øvelser i Indenadslæsning, hvorved tillige lægges Vægt paa Skilleteggenes Betydning; Ordenes forskellige Betoning. 2. Skriveøvelser ved Hjælp af Afskrivning efter Bog eller Nedskrivning efter Hukommelsen, lidt Diktat, alt nøje afpasset efter Disciplenes virkelige Standpunkt.

II. Religionsundervisning: 1. Bibelske Fortællinger, mundtlig foredragne og gennemgaaede af Læreren, dels Repetition af det i 1ste Aar læste, dels Fortsættelse af samme (1 Fortælling om Ugen). 2. Udvalgte Vers af Psalmebogen gennemgaaes.

III. Regning: Repetition af det i foregaaende Aar lærte; Øvelser med Tallene fra 1—100; Fremsigelse af

dens fulde Betydning og indset, at Skolens laveste Lag bør danne en for sig bestaaende, med egne Lærere udrustet Afdeling. I Stokholms ellers saa fortrinlig organiserede Folkeskolevæsen paapeges en Brøst netop deri, at man ikke har faaet saadanne Forskoler særskilt indrettede. Der fandtes i Aaret 1873 4000 af disse Smaaskoler i dette Naboriges især sydvestlige og vestlige Dele, oprettede af Kommuner, Selskaber eller større Ejendomsbesiddere. Efter officiel Angivelse var der:

Aar	1859	1862	1865	1871
Skoler	1,077	2,753	3,389	3,833
Elever			133,591	199,603.

Ligeledes har Ansættelse af Lærerinder istedetfor Lærere tiltaget saaledes, at medens der 1868 var 1676 Lærere og 1707 Lærerinder, var der 1871 1585 Lærere og 2212 Lærerinder. I Begyndelsen maatte man i Smaaskolerne

denne Talrække forlænds og baglænds; Addition og Subtraktion med Enere og Tiere; Skrivning af Tallene fra 1—1000; Hovedregning afveksler med Tavleregning.

IV. Øvelser gennem Beskuelse, i den Hensigt at forøge Disciplenes Ordforraad, skærpe deres iagttagelses-evne og forberede dem til Læsning af Geografi, Naturhistorie og Historie, dels ved Forevisning af Billeder, dels ved Tegning paa den store Tavle (af Skoleværelset, Skolegaarden, den allernærmeste Omgivelses Plan), samt forklare kort de forskjellige Himmelegne.

V. Skrivning: Repetition af det forrige Aars Kursus med Blyant; det store Alfabet; fortsatte Øvelser i Sammen-skrift; for de fremmeligere Disciple Skrivning af Streger og Bogstaver med Blæk.

VI. Sang: Melodier til udenadlærte Psalmever; passende, lette Sange efter Gehør.

VII. Gymnastik: Fortsatte simple Bevægelser med Hoved, Arme og Ben; Marschøvelser.

hjælpe sig med Lærerinder (og Lærere), der ikke havde aflagt nogen offentlig Prøve paa Dygtighed, men nu synes det at være Regel, at Ansættelse kun opnaaes af dem, der have gennemgaaet et Kursus, navnlig paa et Smaaskoleseminarium¹⁾.

Men der er en anden Grund, hvorfor jeg tillægger en fast og ordnet Indretning af disse Forskoler den allerstørste Betydning for hele Skolevæsenets Udvikling baade i Kjøbstæderne og frem for alt paa Landet. Der er faa Stillinger i Livet, som anstrænge Sjælen og svække Aandskraften mere end en Lærers, der har en 60 Børn under sig, hvoraf nogle skulle lære de allerførste Elementer, andre føres videre. Selv den, der har begyndt sin Virksomhed med de friskeste Kræfter og med den bedste Villie, maa bukke under for dette Sisufus-Arbejde, det vil sige, han slides tidlig op og taber da med det samme Troen paa, at der kan og bør bringes noget andet og mere ud af Folkeundervisningen end tidligere. Og hvad nu Børnene? Hvor lidt bringer dog ofte den friske Dreng af aandelig Tilvækst hjem med sig fra en hel Dags Ophold i Skolen? Maaske er den halve Tid og mere bleven anvendt af Læreren til at lære hans ældre eller yngre Kammerater det, han selv enten ikke kan og heller ikke skal forstaa endnu, eller som han allerede er ud over. Her er det, at Smaaskolerne

¹⁾ Man har desværre ingen nøjagtig Opgivelse af Udgifterne til denne Afdeling af Sverigs «folkundervisning», men i det hele kostede Folkskolevæsenet ifølge officiel Angivelse 1874

Staten 1,530,000 Kr.

Kommunerne . . . 2,573,000 —

4,103,000 Kr.,

som fordelt paa Sverigs samtlige Indvaanere svare til 1 Krone for hver. I denne Sum er ikke indbefattet visse Naturalydelse til Lærerne, ligesom heller ikke Bolig, Mark o. l.

have ydet deres velsignelsesrige Hjælp, idet de paa den ene Side tillade Lærerne i Middelskolen at anvende hele deres Kraft paa de Børn, der allerede have lært de første Elementer, paa den anden Side befri Landets Undervisningsvæsen fra systematisk at fremme Aandssløvhed hos Børnene.

2. Til Middelskolen overflyttes Drengen efter bestaaet Slutningsprøve i Pogeskolen i sit 9de Aar. Der bør her være to Hovedafdelinger, hvoraf den ene i Reglen skal gaa til det fyldte 12te Aar, den anden til Konfirmationsalderen.

Tolfaarsalderen fordres nu for at en Dreng kan blive optagen i Statens lærde Skoler. Jeg tillægger denne Aldersgrændse stor Betydning. Det er den højeste, som kan vælges, hvis det er Statens Hensigt at gjøre de bedst begavede i alle Samfundslag delagtige i den højere Almendannelse. Vanskeligheden kommer i denne Henseende fra de fattige Børn, hvis Forældre vanskelig kunne undvære den lille Hjælp, som Børnene selv yde til deres Underhold ved at arbejde for andre. Men det kunne de først med noget væsentligt Udbytte fra det 12te Aar. Jeg har vel ikke statistiske Angivelser derfor her fra Landet. Men for et Par Aar siden blev der i alle Norges Kjøbstæder efter Opfordring af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet anstillet Undersøgelse om Almueskolebørns Arbejde for fremmede og den Fortjeneste, som de derved havde. For Kristianias Vedkommende viste det sig, at af 6099, der dengang (1871) fandtes i dens Almueskoler, havde 1376 havt lønnet Arbejde udenfor Hjemmet til et Beløb af 4800 Kr, foruden det Arbejde, Børnene ydede Hjemmet. Men den største og regelmæssigste Fortjeneste faldt paa de Børn, der vare over 12 Aar. Og det samme Forhold fandt endnu i højere Grad Sted rundt om i Norges 39 Kjøbstæder og 21 Ladepladser. Saadanne Kjendsgjerninger maa der tages Hensyn til ved en Reform af Skolen. I

Norge kom man til det Resultat, at Forøgelse af Læseemner hver Dag burde ske i de Klasser af Almueskolen, der søgtes af Børn, som endnu ikke havde fyldt deres 12te Aar, medens de ældre Børn enten burde have faa daglige Skoletimer eller kun søge Skolen i nogle Dage om Ugen, for at der kunde være tilstrækkelig Tid for dem til selv at bidrage til deres Underhold. — I Sverig falder «folkskolan»s Kursus i Overensstemmelse hermed, nemlig fra det (6te) 7de til det 15de Aar, af hvilke to (tre) Aar komme paa «småskolan», tre eller fire paa den egentlige «folkskolan», altsaa fra det 9de til det fyldte 12te Aar, og to paa den ældre Afdeling deraf, med Hensyn til hvilken sidste det dog hedder, at et stort Antal Børn blot besøger denne Afdeling som Repetenter enten nogle Dage i Ugen, eller hver Dag, men i et mindre Antal Uger om Aaret efter hver Egns særlige Forhold. — Betragtes tolfars Alderen fra den lærde Skoles Standpunkt, er dette Alderstrin det yderste, der kan vælges som Regel, for at Undervisningen navnlig i de gamle Sprog kan faa den rette Røgt og Pleje, hvad der for nylig blev paavist i den svenske Rigsdag med Paaberaabelse af Madvig som Hjemmelsmand. — Endelig bør endnu fremhæves, at naar en Dreng er tolf Aar gammel, kan Skolen saa temmelig sikkert skjønne, hvorledes det staaer sig med hans Aandsevner i Almindelighed og hans Skikkethed til en mere fyldig Undervisning.

Det har altsaa været mange og vægtige Grunde, der have bevæget vort Ministerium og Rigsdag til at opstille denne Aldersgrændse som en Mærkepæl i Ungdommens Skolegang, og det gjælder nu om med dette Mærke som Ledestjerne at ordne Forholdet mellem de forskjellige Skoler. Den kgl. Anordning angaaende Undervisningen i de lærde Skoler, der, som ovenfor bemærket, fulgte med Skoleloven af 1ste April 1871, angiver kort og, paa enkelte Undtagelser nær, godt, hvad en Dreng omtrent bør have inde af Kundskab og Viden, naar han har fyldt sit

tolfte Aar. Da jeg ønsker at dvæle lidt ved denne Angivelse, anføres den her fuldstændig:

Forinden Nogen kan optages som Discipel i en lærd Skoles nederste Klasse, har han at underkaste sig en Prøve, ved hvilken der fordres:

1. I Modersmaalet: Dels Oplæsning af et Stykke af en dansk Læsebog eller Forfatter, dels en skriftlig, med antagelig Sikkerhed i Retskrivning og Skilletegnenes Brug nedskreven, Gjengivelse af et to Gange forelæst Stykke, hvilken tillige bedømmes som Prøveskrift;

2. I Religion: Bibelhistorien i kort Begreb og Hovedstykkerne af Luthers lille Katekismus;

3. I Geografi: En Oversigt over hele Geografien efter en kort Lærebog;

4. I Historie: Oversigt over Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder efter en fragmentarisk Lærebog samt Danmarks Historie noget udførligere;

5. I Naturhistorie: Pattedyr og Fugle efter en kortfattet Lærebog;

6. I Regning: Færdighed i praktisk Regning saavidt, at alle Regninger med hele og brudne Tal kunne udføres sikkert og bringes i Anvendelse paa simple praktiske Op-gaver som dem, der pleje at henføres under Regula de Tri;

7. I Tysk: Det vigtigste af Formlæren og en mundtlig Oversættelse fra Tysk til Dansk af et læst Pensum, der mindst maa udgjøre 100 almindelige Oktavsider;

8. I Fransk: Det vigtigste af den regelmæssige Formlære og 50 Oktavsider af en Læsebog.

Jeg tror, at Ovenstaaende i de fleste Punkter tillige er et sundt og gennemførligt Program for hele Middelskolens Virksomhed. [Først naar enhver Dreng, der udskrives af Danmarks forskjellige Skoler, er i Besiddelse af dette Maal af Kundskaber og Indsigt, vil der være bragt det rette Forhold tilveje mellem Landets materielle Udvikling og den sande Oplysning. Først da vil det blive umuligt at faa nogen Dansk for Alvor til at tro, at der i Danmark gives

sorte Skøler, hvor Fanden sidder til Højboards, og hvor Kundskaberne ere Vraggoods, eller at et Folk, og tilmed et politisk ubetydeligt Folk, ustraffet kan bygge Skolens Oplysningsværk ene paa Basis af sin egen Nationalitet, uden at tage Hensyn til den fælles evropæiske Kulturs Grundlag.

Inden jeg imidlertid gaar nærmere ind paa Middel skolens Virksomhed, maa jeg bestemt udtale mig mod Nr. 8 i det anførte Program.

Det er en pædagogisk Regel, at der ikke paa samme Tid i en Klasse maa begyndes paa to fremmede Sprog. Fransk indtager i den kgl. Anordning en saa fremtrædende Plads, at man ikke har turdet udsætte Læsningen deraf til de lærde Skolers anden Klasse; men paa den anden Side kan Latin ikke læres i mindre end seks Aar. Forat holde paa Doktrinen bestemmer man saa, at enhver Dreng forat optages i Skolen skal kunne det vigtigste af den regelmæssige franske Formlære og have læst 50 Sider af en fransk Læsebog. Med denne Bestemmelse for Øje tør jeg ikke nægte, at de have nogen Ret, der paastaa, at nogle af de i den kgl. Anordning givne Bestemmelser om, hvad en Discipel nu skal kunne for at blive optagen i Stats skolen, synes affattede af Folk, der kun havde de større Byers Skolevæsen i Tankerne. Jeg vover derfor at opkaste følgende Spørgsmaal Nr. 8 vedrørende. Da det paa mange Steder i Smaabyerne og paa Landet viser sig næsten uoverkommeligt at skaffe den unge, der forberedes til den lærde Skole, en nogenlunde ordentlig Undervisning i Fransk, og da man mener at have iagttaget, at en og anden Smaa bringer gennem ovenomtalte 50 Sider en saadan Indsigt med sig til Skolen i dette Sprogs Udtale og Overførelse paa Dansk — for ikke at tale om det rent grammatiske —, at Læreren hverken kan eller tør bygge videre derpaa¹⁾,

¹⁾ Det er ganske sandt, at det ved Cirkulære fra Ministeriet til Rektorerne alvorligt er paalagt Skolen, ved Optagelses-

men maa begynde forfra, med dobbelt Arbejde, da det forkerte maa rettes, — mon det saa ikke lod sig gjøre af disse forskjellige Grunde slet ikke at forlange Fransk læst ved Optagelsesprøven, men at begynde dermed fra nyt af enten først i 2den Klasse eller, saaledes som Tilfældet er med Tysk i de norske Skoler, i andet Halvaar i 1ste Klasse? Fransk vil desuagtet indtræde tidligere i vore Skoler end i Sverigs og Norges, og det har jo dog vist sig, at Disciplene i de svenske Skoler ere ret flinke i dette Sprog, ligesom der ogsaa fordres fransk Stil ved den svenske Afgangsprøve. Naturligvis maatte Fagets Timetal noget forstørres i de øvrige Klasser, hvad der burde ske paa de Fags Bekostning, som ved denne Forandring kunde skærpes noget ved Optagelsesprøven. Navnlig kunde noget af Plantelæren forlanges læst, og en ikke streng videnskabelig Indledning til Geometrien blive meddelt.

En Middelskole bør, saaledes som ovenfor er antydet, falde i to Hovedkursus, det ene paa 3 eller 4 Aar, det andet paa 1 eller 2. Dens Virksomhed kan naturligvis ikke strax udstrække sig til alle Børn, førend den fra «Smaaskolen» eller «Pogeskolen» modtager tilstrækkelig oplærte Disciple. Opgaven for det første Kursus fra Drengens 9de til hans fyldte 12te Aar bør være at føre ham til det Maal af Kundskab, som behøves forat han kan optages i Stats-skolen. Af de Side 30 anførte Lærefag undtages dog Fransk, der ikke bør høre til Middelskolens Læreemner, ligesom det heller ikke nu forlanges til Realprøven af lavere Grad. Jeg veed, at der er ikke faa, især af Grundtvigianerne,

prøven at fordre de befalede Fag saaledes tilegnede, at Skolen virkelig kan bygge derpaa. Men naar en eller flere Disciple ellers tilfredsstille, men kun ere forkert underviste i Fransk, er det en egen Sag at afvise saadanne Disciple, naar man veed, hvor næsten uovervindelige Vanskelighederne have været.

som ere imod, at Tysk bliver eller er et almindeligt Fag for alle, men hele Tidens Retning ikke mindre end pædagogiske Hensyn forlange, at den sproglige Indsigt, som sandelig ogsaa har sit Værd for den folkelige Dannelse, allerede saa tidlig befæstes ved noget Bekjendtskab med eet fremmed Kultursprog. At Valget maa falde paa Tysk, følger af de nu engang historisk givne Forhold. I Sverig og Norge er ligeledes Tysken det eneste fremmede Sprog, der læses i de 3 nederste Klasser af Skoler for den højere Almendannelse. Det fyldte 12te Aar er altsaa den normale Alder for Afslutningen af dette Kursus, og den, som har bestaaet ved den endelige Prøve¹⁾, bør uden videre have Ret til at blive optagen i den «lærde Skole».

I Hillerød har «Elementarskolen» sat som sin særlige Opgave at bringe Børnene saa vidt. Den forholdsvis stærke Tilgang, som den har haft i de to første Aar af dens Tilværelse, viser, hvor stor Trangen blev til en saadan Undervisningsanstalt, da de to nederste Klasser af Statsskolen inddroges. Men det er baade mit Ønske og mit Haab, at denne Skole engang i Tiden maa gjøres overflødig af en dygtig almindelig «Middelskole»²⁾. — Den anden Skole, hvor Børnene skulle føres saavidt, som ovenfor blev antydet, er Hillerød Kommunes Betalingsskole. Denne Undervisningsanstalts Opgave synes mig at ligge klart og tydelig for. Den maa sætte som sit Maal «dels

¹⁾ Som holdes under offentlig Kontrol af en Amtsskoleinspektør. Se ovenfor S. 24.

²⁾ At den blev oprettet, betragter jeg som en værdifuld Nødhjælp. Thi det tør ikke nægtes, at de «lærde Skoler» ved den nye Skolelov let kunne nærme sig til at indtage en ligesaa svævende Stilling som Folkehøjskolerne, idet det Grundlag, hvorfra og hvorved de skulde holdes oppe, pludselig blev borttaget.

at være en Forskole til den 'lærde Skole', dels at meddele de Disciple, som fra den træde umiddelbart over i Livet, en afsluttet og efter deres Behov afpasset Almendannelse». Jeg kommer længere nede tilbage til dens Virksomhed. — Den tredie Skole, som i Forbindelse med «Elementarskolen» og «Betalingskolen» i kommende Tider skal give sit Bidrag til at danne en fælles Middelskole, er den saakaldte «Friskole». Det er paa Forbedringen af den, at Byen synes at maatte rette sin særlige Opmærksomhed og navnlig sørge for, at for det første den Tilgang, som den faar, ene bestaar af Børn, der tidligere ere tilstrækkelig underviste i en «Pogeskole», saaat alle Lærings Standpunkt i hver enkelt Klasse nogenlunde er ens; at dernæst det Antal Børn, som den enkelte Lærer samtidig underviser, ikke er større end at han kan aandelig paavirke ethvert; og at endelig den aldeles ubemidlede understøttes med de fornødne Skolerekvisiter af det offentlige. For dels at fremme Selvfølelsen hos de Smaa i denne Skole, dels visselig ogsaa for at alle fattige Forældre klart maa komme til at indse, at rig Aandsbegavelse er at finde lige saa godt i de lavere Samfundslag som i de højere, og at det derfor bør være dem en hellig Pligt, naar de iagttage saadan hos deres Børn, at frede om den med endnu større Omhu end den, de skjenke deres materielle Goder, var det ønskeligt, at det stod i Skolebestyrerens Magt, saa længe Friskolen endnu ikke kan føre sine Disciple saa vidt som Betalingskolen, uden nogen bestemt Anmodning fra Forældrene at flytte eller at tilbyde at ville flytte saadanne særlig begavede Børn fra hin Skole over i denne med ingensomhelst anden Udgift for deres Nærmeste, end at Barnet til sit tolfte Aar ikke ved legemligt Arbejde for andre blev forhindret i at forberede sig til sin Skolegjerning.

Jeg kommer atter tilbage til Hillerøds «Betalingskole», der ogsaa kaldes Byens Realskole. Det er bekjendt, at

man i andre Lande, f. Eks. i Preussen, har tilstaaet dem, der have søgt Mellemlasserne i et Gymnasium eller en højere Realskole, visse Fordele, f. Eks. en langt kortere Militærtjeneste, hvilket i dette Land ikke vil sige lidet. Ligeledes fordres der baade i dette Land og andetsteds, at de, der ville ansættes ved Postvæsenet, Telegrafvæsenet, ved større industrielle Etablissementer o. s. v., have underkastet sig en eller anden offentlig Kundskabsprøve, for at Vedkommende kunne have Sikkerhed for, at Ansøgerne ere i Besiddelse af et vist Lavmaal af almindelig Dannelse. Ogsaa hos os har det vist sig, at flere private Institutioner f. Eks. Jernbaneselskaber sætte Pris paa, at visse af de Funktionærer, som de skulle antage, have underkastet sig den store eller lille Realeksamen. Ved kgl. Bekjendtgjørelse er det ligeledes bestemt at man skal have bestaaet den lille eller store Præliminæreksamen for at kunne indstille sig som Elev ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole til at tage den fuldstændige Veterinæreksamen, ligeledes for at stedes til farmaceutisk Eksamen, juridisk Eksamen for Ustuderende, Eksamen i Forstvæsen o. a. Det er derfor af stor Betydning for en By og dens Omegn at have Skoler, hvor Børnene kunne forberedes til at underkaste sig saadanne Eksamener. Men de højere Klasser, hvor Undervisningen i Sprog, Mathematik, Historie, Naturhistorie fordrer særegen Fagdygtighed hos Lærerne, ere meget dyre at holde i **ordentlig** Stand. Her mener jeg, at de mindre Byer, hvor der findes lærde Skoler, ere særlig heldigt stillede, idet de kun behøve at indrette deres kommunale Skoler saaledes, at de unge, som ønske at underkaste sig en af disse Prøver eller overhovedet ville — uden Hensyn til nogen Eksamen — erhverve sig en fyldigere og videre gaende Indsigt, faa en passende Undervisning til deres tolfte Aar, da de saa kunne gaa over i den lærde Skole. Men herved sparer Kommunen, som sagt, Udgifter til Lærere o. s. v. i to eller flere Aar.

— Idet jeg gaar ud fra, at den lærde Skole i hver Klasse kan undervise indtil 24 Disciple, vil det være muligt hvert Aar i det mindste at optage 12 Disciple fra Byens og Omegnens offentlige Skoler, hvad der vel i de nærmeste Aar vil være tilstrækkeligt¹⁾. Da Udgifterne for Staten som Følge af denne Forstørrelse af Discipelantallet blive saa godt som ingen, haaber jeg sikkert, at baade Ministerium og Rigsdag ville gaa ind paa, at der gives alle aldeles ubemidlede fra disse Skoler fuldkommen fri Skolegang og de mindre formuende Nedsættelse i Skolepenge i Overensstemmelse med deres Forældres Skatteansættelse og efter Indstilling af Amdtsraad eller Byraad. Jeg anser dette som en ligefrem Selvfølge, hvis mit Forslag antages.

Jeg brugte ovenfor Udtrykket «passende Undervisning» for at angive, at de Kundskaaber, der forlanges ved Optagelsesprøven i Statsskolen, have en saa almindelig folkelig Karakter, at enhver Skole efterhaanden bør komme saa vidt med sine tolfars Dreng. Det er altsaa ikke nogen særlig Undervisning, som skal meddeles dem af Kommuneskolens Disciple, der ville gaa over i Statsskolen, men ganske den samme, som meddeles eller bør meddeles dens øvrige Disciple til deres fyldte 12te Aar. Efter bestaaet Oprykningsprøve, det vil sige, efter Afslutningen af Betalingsskolens eller Middelskolens første Kursus indtræder altsaa en Sondring mellem Disciplene. De, der baade have Lyst og Aandsbegavelse til at erhverve sig en højere Skoledannelse og hvis Forældres Livsvilkaar tillade dem at bære de med en saadan forlænget Undervisningstid

¹⁾ I Slagelse underkastede sig 1873 12 Disciple Realeksamen, i Helsingør 2, i Vordingborg 1, i Kolding 3, i Fredericia 4, i Tisted 12, i Rønne 2. Iøvrigt er der jo intet ivejen for, at Skolen i Aarenes Løb med ubetydelige Udgifter kan modtage et større Antal.

forbundne Udgifter, gaa over i Statsskolen¹). — Det andet Kursus i Kommuneskolen (fra det 13de Aar af) synes at burde gaa ud paa at befæste det i første Kursus lærte eller indøvede. Ligesom de Disciple, der gaa over i Statsskolen, faa deres Kundskaber klarere og bestemtere tilregnede ved at de betydelig udvides, synes de Disciple derimod, som forblive i Kommuneskolen for, saa snart som de kunne udskrives af denne, at gaa ganske over til praktisk Virksomhed, ikke at behøve en forøget Kundskabsmasse, men bør blot befæstes i det allerede lærte, dog saaledes, at der med Historicundervisningen forbindes en lidt rigere Læsning af Nordens Sagatid, med Geografi lidt Forklaring af Himmelfænomenerne, med Regning maaske lidt Anvisning til Bogholderi o. l. Dette Kursus maa indrettes saaledes, at, om det end efter hver Egns Behov og efter Børnenes Modenhed kan være baade etaarig og toaarig, det første Aars Læsen dog udgjør et afsluttet Hele.

Ovenstaaende Forslag om Tilvejebringelsen af en nøjere Forbindelse mellem de højere og lavere Undervisningsanstalter slutter jeg med følgende Bekjendelse. Det er min Overbevisning, at den ved Lov af 1ste April 1871 indførte Tvedeling mellem en sproglig-historisk og en matematisk-naturvidenskabelig Linie kun er en Overgangstilstand, indtil de forskjellige Fag ere fuldkommen gennemarbejdede til Skolebrug, og deres respektive Skikkethed paa den ene Side til at udvikle i Almindelighed Aandskræfterne, paa den anden Side til at opfylde Livets praktiske Fordringer er saaledes prøvet paa de enkelte Skolers forskjellige Disciple, at det bliver muligt at danne eet System af Skolefag, hvori hvert bliver anvist den Plads, som det

¹) Det samme gjælder om fattige, men fortrinlig begavede Børn, der maa hjælpes frem ved aldeles fri Skolegang ogsaa hvad Anskaffelse af alle Læremidler angaar.

ifølge sin Formaalstjenlighed bør have. Jeg tror derfor, som ovenfor sagt, at Magthaverne, om ogsaa Sagens store Betydning maaske ikke har staaet klart for dem, have truffet, hvad Fremtiden krævede, idet de ikke, som Stemmer i og udenfor Rigsdagen, baade her og i de to Naboriger, nu og da forlange, oprettede særskilte Realskoler og særskilte lærde Skoler, men samlede begge Linier under een Styrelse, i de fire første Aar med større eller mindre Fællesskab. Thi den største Ulykke et Undervisningssystem kunde medføre i en fri Stat, var dog, «at der hos det ene Slags Disciple, der voxede op uden Kjendskab til de andres Virksomhed, skulde indsnige sig en Tilbøjelighed til at overvurdere sin egen Studieretning, især naar denne gav Udsigt til en større Anseelse senere hen i Livet, og at saaledes en (vaagnende) Kasteaand skulde komme til at svække det borgerlige Fællessind, som det er et af Statsskolens Hovedformaal at forædle og styrke»¹⁾.

¹⁾ Tidsskrift for Sveriges Elementarläroverk, 1875, 2. Hefte, S. 44. — Fra et fremmed Land med et helt forskjelligt Undervisningssystem høre vi samme Advarsler. M. Breal har i en Kritik over sit Fædreland, Frankrigs Skoleforhold (*Quelques mots sur l'instruction publique en France*, 1873), der vel er skarpt dømmende, men gennemtrængt af et oprigtigt Fædrelandssind, paa den ene Side skildret den urimelige Tid, der i Frankrig anvendes paa det rent formelle baade i de højere og lavere Undervisningsanstalter, og da især paa Latinskrivning og Latintalen i Lyceerne, paa den anden Side udtalt alvorlig Bekymring over, at der ikke bestaar nogensomhelst Forbindelse mellem «Folkeskolen» (*enseignement primaire*) og «de lærde Skoler», Lyceerne (*enseig. secondaire*). Et Lyceum er nu et afsluttet Hele, og alle dels Klasser maa den unge gennemgaa fra Begyndelse til Ende i hele 9 Aar.

IV.

Næsten lige fra den Tid, da den nye Skolelov udkom, har jeg gjort det, der omhandlede i de foregaaende Blade, til Gjenstand for omhyggelig Prøvelse. Jeg har ikke stølet paa mig selv alene, men taget baade Lærere og Ikke-Lærere paa Raad med. Overalt fandt jeg Samstemning, hvad Hovedsagen angik. Da der netop iaar første Gang holdes Afgangsprøver i Overensstemmelse med den nye Lov, troede jeg, at det nu var paa Tide at tage Sagen praktisk. Først henvendte jeg mig under 28de Okt. f. A. med følgende Andragende til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet:

»Den ved Lov af 1ste April 1871 indførte nye Ordning af det højere Skolevæsen har i denne lille Skole udviklet sig saaledes, at der kun har meldt sig Disciple til den historisk-sproglige Retning og til Realeksamen af højere Grad, hvilken sidste Prøve blev indført her ifølge Skrivelse fra Ministeriet af 2den Aug. 1872. Uagtet Skolen ved denne Bestemmelse har været istand til at imødekomme flere Forældres Ønske, er der dog paa den anden Side ikke faa, der savne den nu ophævede lille Realeksamen. Det er i Anledning af, at denne Prøve er bortfalden her ved Skolen, at jeg føler mig opfordret til at gjøre følgende Indstilling.

Foruden den lærde Skole findes her i Byen en Borger-skole (Kommuneskole, bestaaende af to Afdelinger, en Betalingsskole og en Friskole) og siden Inddragelsen af den lærde Skoles to nederste Klasser en Elementar-Skole, hvor Undervisningen besørges af nogle af den lærde Skoles fastansatte Lærere og fire andre Lærere og Lærerinder. Denne Undervisningsanstalt er delt i tre Klasser, en Forberedelsesklasse, der modtager Børnene, naar de kunne skrive og læse nogenlunde og have lært de allerførste Elementer i Regning, og to Klasser, der skulle svare til de to inddragne Klasser i den lærde Skole. Discipel-

antallet i denne Skole, der kun har bestaaet i to Aar, er forholdsvis ikke ringe. Det er for Øjeblikket 26, hvoraf 5 i Forberedelsesklassen, 14 i anden Klasse og 7 i ældste Klasse. Det er en ligefrem Opofrelse fra flere Læreres Side, at de anvende en Del af deres ikke store Fritid, for at denne lille Skole kan trives. Skolelønnen er 50 Rd. for hver Discipel, men dette giver næppe den enkelte Lærer 2 Mk. Timen. Skjønt jeg efter min Tænkemaade gjerne saa, at hele den elementære Undervisning var fælles for alle Samfundsklasser, ere dog de sociale Forhold hos Befolkningen af den Beskaffenhed, at der vel vil gaa lange Tider hen, inden en saadan Enhed vil kunne indtræde. Den mindre bemidlede gjør særlige Opofrelser for at kunne sætte sine Sønner i Elementarskolen — — —.

For at komme de Forældre imøde, som vel ønske at give deres Børn en fyldigere Undervisning end Borger-skolen kan yde, men dog ikke have Evne eller Villie til at lade disse gaa længere i Skole end til Konfirmationsalderen, ansøger jeg herved om, at den lærde Skole maa have Tilladelse til, ligesom tidligere, at afholde den saa kaldte lille Præliminæreksamen eller Realprøven af lavere Grad. Timeschemaet maatte i saa Fald forøges med nogle faa Timer, og enkelte Lærere vilde faa noget mere Arbejde, men da Klasserne ikke ere store i de studerende Afdelinger, kan den ved den tilsigtede Forandring bevirkede Arbejdsforøgelse for Lærerne ikke have nogen Betænkelighed. En saadan Bestemmelse — — — er saa meget ønskeligere, som flere Institutioner og deriblandt særlig det sjællandske Jernbaneselskab, gjerne se, at de unge Mennesker, som ønske at antages, have aflagt denne eller en lignende Prøve».

Dernæst søgte jeg at lære Folketingets Mening at kjende, saa vel for Sagens Skyld i Almindelighed rundt om i Landet, som ogsaa fordi dets Bistand vilde blive ligefrem nødvendig for at faa et rundeligt Antal Fripladser

til dem fra Almueskolerne, der ønskede at erhverve sig en fyldigere Undervisning. Jeg henvendte mig derfor til en Folketingsmand, hvis friske pædagogiske Indsigt jeg sætter Pris paa. Under 10de Februar d. A. tilskrev jeg Hr. Professor Brix omtrent følgende: «Af Finantsudvalgets Betænkning ser jeg, at det gjentager sin Klage over de mange lærde Skoler og over den til Udgifterne ikke svarende Nytte. — I Anledning af de to nederste Klassers Inddragelse bad jeg Dem for et Par Aar siden om, hvis nogen Nytte kunde ventes ved at fremkalde en fornyet Diskussion om denne Bestemmelse, da at tale de mindre Skolars¹⁾ Sag i denne Henseende paa Tinge. Dette blev der den Gang ingen Brug for. Jeg spørger Dem nu, for ikke at komme for silde, om De ikke skulde finde Grund til at frembære nedenstaaende Tanke, for at prøve at faa den til at spire. — At den højere Undervisning maa være en Statssag, og at Staten maa udøve en sikker Kontrol ikke blot gennem kontrollerende Inspektører, men ogsaa ved at den sørger for, at de Lærere, der ansættes i dens Skoler, have en ved offentlige Prøver godtgjort theoretisk og praktisk Dygtighed, tror jeg er anerkjendt over hele Evropa, selv i Belgien, hvor private Skoler vel findes paa folkerige og pengerige Steder (men de holdes jo til Maalet netop ved Konkurrencen med Statsskolerne). I Sverig, som De vil se af medfølgende Tidsskrift for December 1874, er der 31 fuldstændige lærde Skoler og 48 med noget færre Klasser; i Norge 14 fuldstændige Skoler foruden Middelskolerne, og af de første synes to oprettede

¹⁾ I det ovenfor (S. 8) omtalte almindelige Lærermøde i Berlin gjorde Wiese, der i en Række af Aar har staaet i Spidsen for det preussiske Skolevæsen, bestemt gjældende, at man burde opgive den fuldstændige Ensartethed af de lærde Skoler og lade de paa hvert Sted herskende Forhold ogsaa udøve deres Indflydelse paa de enkelte Skolars Indretning.

efter 1861. — Den Tanke, jeg vilde bede Dem om paa Deres Maade at faa udtalt i Tinget, er følgende: Skjønt det er temmelig tidligt af Tinget, efterat det for ikke to Aar siden har taget de to nederste (og talrigeste) Klasser bort, atter at gaa løs paa de «lærde Skoler» paa Grund af deres faa Disciple, kan det jo altid være godt at overveje, om ikke navnlig de mindre Skoler kunne bringes til at gjøre mere Nytte i de Kredse, hvor de ligge. En saadan let iværksættelig og betydningsfuld Hjælp for den By og det Amt, hvori en «lærd Skole» ligger, kunde opnaaes, naar det blev bestemt, at enhver «lærd Skole» udenfor Kjøbenhavn var forpligtet til at optage i sine fire nederste Klasser efter Indstilling af Amtsraadet eller Byraadene i Amtet de flinkeste Disciple fra Borgerskolerne eller Landsby-skolerne¹⁾, der ønskede at føres saa vidt i Kundskaber og

¹⁾ I hele den foregaaende Afhandling har jeg ikke udtrykkelig omtalt Skolerne paa Landet, og jeg har heller ikke paa dette Sted Lyst til at gaa ind paa en nøjere Drøftelse deraf, paa ingen Maade fordi jeg tror, at Lærerne paa Landet ikke ville opfylde deres Pligt, tvertimod, der er paa mange Steder stillet dem en større Opgave end det er muligt for et Menneske at opfylde, hvad enten man ser hen til de Livsvilkaar, der mangansteds tilbydes en Lærer, eller til det Antal Børn, som han samtidig skal undervise, eller til disses uensartede Standpunkt, hvad Kundskaber angaar. Nej! Fejlen ligger baade hos de store og hos de smaa Bønder selv. Medens mange Næringsdrivende i Byerne anvende en ikke ringe Del af deres Indtægt paa deres Børn, forat disse kunne faa den bedste Undervisning, som selve Opholdsstedet eller ogsaa den nærmeste By kan byde, lader den langt mere formuende og sikkert stillede Gaardejer paa Landet det være nok, naar hans Børn faa den samme, aller tarveligste Undervisning, som den fattigste Landarbejdsmands Børn ere nødte til at lade sig nøje med.

Færdigheder, som forlanges til den saa kaldte lille Præliminæreksamen for at de kunne søge Landbohøiskolen o. s. v. Disse Disciple kunne for en stor Del faa fri Undervisning efter Amts- (el. By-) raadets Indstilling. Indtil Statskolerne og Kommuneskolerne bleve vant til at arbejde sammen, vilde det maaske være nødvendigt, at der ved den lærde Skole oprettedes en Overgangsklasse, for at disse nytilkomne Disciple kunne i visse Fag naa det Standpunkt, som den kgl. Forordning foreskriver (naturligvis undtages af Fagene Fransk, der ikke behøves til den lille Realeksamen). Det, der for Kommunerne vandtes ved denne Foranstaltning, var især Befrielse for de store Udgifter, som Realskoler, der forberede til den store eller lille Præliminæreksamen, maa afholde de to eller tre sidste Aar. Men herved blev det muligt for de Byer, hvor der er eller i hvis Nærhed der er en lærd Skole, at anvende disse sparede Midler til den højst nødvendige Forbedring

Ligesaa lidt tør jeg tale om, hvad Godsejeren eller den store Landejendomsbesidder har gjort for Skolevæsenets Udvikling i den bestemte Egn, hvori han bor. Førend der i hvert Herred ere to eller flere Skoler, hvor tilstrækkelig lønnede Lærere føre alle Børnene saa vidt som Forordningen af 1ste April 1871 foreskriver for det fyldte 12te Aar, kan ingen ukaldet, der ikke vil sige Ubehageligheder, gaa nærmere ind paa en Betragtning af den almindelige Børne-Undervisning paa Landet. Kun maa jeg hidsætte følgende Ord af et uvilligt Vidne, af Højskoleforstander J. Olsen fra Ondløse ved Skolemødet i Roskilde sidste tredie Pintsedag: «Det var en stor Synd af Landbefolkningen, at den i 26 Aar havde havt Friheden og ikke var kommen ud over den Skoleundervisning, der gives hver anden Dag og begrænses med 14 Aars Alderen. Forældrene burde ikke lade Børnene arbejde for sig, men selv arbejde for dem og bringe Ofre for deres Undervisning.»

af den rene Barneskole. — For Undervisningens og Livets Tarv i Almindelighed blev Fordelene ikke faa: 1) der blev nogen større Ensartethed i hele vort Undervisningsvæsen, hvorved vi ville nærme os paa vor Maade til Sveriges og Norges store Underbygning til Gymnasialklasserne; 2) de forskjellige Slags Skoler, der kom til at arbejde sammen for en Del af deres Disciple, vilde indbyrdes paavirke hinanden paa en sund Maade; 3) den større Del af Skolens Ungdom vilde komme i nærmere Berøring med hinanden o. s. v. o. s. v. Endnu skal jeg blot tilføje, at ved denne lille Undervisningsanstalt her er Discipelantallet 50 i Statsskolen og 26 i den dertil sig sluttende Elementarskole, altsaa i det hele 76, hvilket Antal ikke blev naaet før Loven af 1ste April 1871, men med Hensyn hertil maa dog mærkes, at Disciplene optages en Del yngre i Elementarskolen end Tilfældet var i de nedlagte to Klasser af Statsskolen».

Da denne Sag blev fremdragen af Prof. Brix ved anden Behandling af Finantsloven i Folketinget, fandt den Tilslutning af alle dem, der ytrede sig desangaaende, baade fra højre og venstre Side, og Undervisningsministeren svarede: «Med Hensyn til en Talers Henstilling om en Udvidelse af de lærde Skolers Plan, saaledes at der kunde blive et noget større Samarbejde mellem dem og de andre Skoler, glæder det mig at kunne meddele ham straks, at jeg allerede har havt denne Sag under Forhandling — — — og at en Ordning henimod det, det ærede Medlem har antydnet muligen turde være forestaaende i en nærmere Fremtid». Af hvad der ellers blev udtalt, bør jeg berigtige en Ytring af Prof. Frederiksen, denne slemme Skole- og Skovbader. Han siger (S. 4012): «Skal man opnaa det Gode, Ministeren tilsigter ved denne Ordning, maa man paa det bestemteste holde paa, at Disciplene ikke blot kunne gaa over fra de lavere Klasser ved selve Skolen, men at det gjøres lige saa let at komme paa dette senere

Tidspunkt (5te eller 6te Kl.) fra en anden By til en lærd Skole. Saa havde vi vistnok opnaaet noget stort og betydeligt for Dannelsen her i Landet, og saa vilde man ogsaa se, at Antallet af dem, der kunne gaa denne Vej, vil blive ganske anderledes betydeligt». Svaret paa dette Forlangende, hvad 5te Klasse angaar, er let. Skolerne ere nu forpligtede til uden videre (det vil sige, uden selv at anstille nogen Prøve) at optage enhver Discipel i den Linie, som han har forberedt sig til og bestaaet Prøve i ved en anden Bys Skole. For et Aars Tid siden blev saaledes en Discipel optagen i Frederiksborg lærde Skoles 5te Klasse fra Fredericias private Latin- og Realskole uden nogen Prøve. Hvad sjette eller øverste Klasse angaar, maa jeg henvise til den kgl. Anordnings § 7. Men denne Klasse har Professoren næppe havt for Øje.

B.

Skoleefterretninger.

Eksamener S. 3. — Disciple S. 12. — Lærerne S. 17. — Det i Skoleaaret læste S. 20. — Udenfor Skoletiden S. 27. — Elementarskolen S. 31. — Videnskabelige Apparater S. 35. — Bygningerne S. 42. — Skolens Regnskab S. 42. — Fordeling af Skolens Beneficier S. 43. — Tidstavle for Prøverne S. 44.

I.

Elksamener.

Afgangsproven for studerende Disciple: Ifølge Ministeriets Bestemmelse i Skrivelser af 20de og 22de Maj f. A. afholdtes den skriftlige Del af denne Prøve den 15de, 16de og 17de Juni f. A.; den mundtlige den 22de, 23de, 25de og 26de Juni. Den Orden, hvori Prøven i de forskjellige Fag foretoges, er angiven i forrige Aars Program. Undervisningsinspektøren, Konferentsraad Madvig, var Meddommer i skriftligt og mundtligt Latin og i Historie, Professor Steen i Arithmetik, Geometri og Naturlære, Forfatteren, Landmaaler Ewald i Dansk.

Opgaverne til den skriftlige Prøve, der sendes fra Ministeriet, vare:

I Modersmaalet: I. Bunden Opgave: Byzants, Konstantinopel, Stambul. (Beliggenhed, Naturforhold, politisk Betydning.) II. Fri Opgave: Hvorledes forenes Kjærlighed og Straf?

I Latin: I. Oversættelse fra Dansk paa Latin. Der er næppe nogen By i Grækenland, som giver et sørgeligere Exempel paa, hvor store Ulykker indbyrdes Had har bragt over Grækerne, end Plataeæ*), og dets Historie er derfor værd at kjende. Skjøndt Plataeæ laa i Boeotien og var delagtig i det boeotiske Forbund, vare Plataeenserne dog ofte uenige med de øvrige Boeotere og især med Thebanerne

*) Plataeæ, Plataearum.

som søgte at bemægtige sig Forrangen i Forbundet og tvinge de øvrige Byer til at adlyde dem, og de forbandt sig heller med Athenienserne. Vi troe ikke, at det er Nogen ubekjendt, med hvor stor Iver Plataenserne ene af alle Grækere ydede Athenienserne Hjælp i Slaget ved Marathon. Da Xerxes 10 Aar efter, efterat have nedsablet Leonidas og Lacedæmonierne ved Thermopylæ, var trængt ind i Boeotien, og Thebanerne uden Kamp havde overgivet sig til ham, indtog han Plataæ og ødelagde det, som der fortælles, efter Thebanernes Tilskyndelse. Men da Plataenserne næste Aar havde kæmpet meget tappert mellem de øvrige Grækere i det Slag, der har faaet Navn af denne By, fordi det leveredes i dens Distrikt, og i hvilket Mardonius blev besejret og hans Hær ødelagt, blev Plataæ gjenopbygget. I Begyndelsen af den peloponesiske Krig beleirede Lacedæmonierne, som vare forbundne med Thebanerne, Plataæ, og da de efter langt Forsvar havde taget Byen, ødelagde de den i Bund og Grund, og den blev først gjenopreist efter Antalkidas' Fred, det er, efter Aar tre hundrede og syv og firs før Christi Fødsel, og stod ikke i mange Aar; thi Aar 374*) overfaldt Thebanerne, da de havde erfaret, at Plataenserne havde i Sinde at modtage en atheniensisk Besætning, dem pludselig og tvang dem til at overgive Byen paa det Vilkaar, at de selv med Kvinder og Børn skulde drage bort. De vandrede da til Athen, og Byen blev nedbrudt. Da Macedonerne efter Slaget ved Chæronea beherskede Grækenland, roistes atter Plataæ og led ikke oftere en lignende Ulykke.

II. Oversættelse fra Latin paa Dansk. T. Livius in extremo libro quadragesimo quarto, quæ proxime post Persea, Macedonum regem, a L. Æmilio ad Pydnam victum acciderint, exponit; ex ea narratione excerpta sunt, quæ hic subiicimus. Persens ad Pieriam silvam via militari, frequenti agmine equitum et regio comitatu fugit. Simul in silvam ventum est, ubi plures diversæ semitæ erant, et nox appropinquabat, cum paucis maxime fidis via devertit. Equites, sine duce relictis, alii alia in civitates suas dilapsi sunt; perpauci ex iis Pellam, celerius quam ipse Perseus, quia recta et expedita via ierant, pervenerunt. Rex ad mediam ferme noctem errore et variis difficultatibus viæ vexatus est. In regia moesta Perseo, qui Pellæ præerant, Eulæus Euctusque et regii pueri*) præsto erant; contra ea amicorum, qui, alii alio casu servati, ex proelio Pellam venerant, quum

*) Tallene skrives heelt ud med Bogstaver.

**) pueri, Pager.

sæpe accessiti essent, nemo ad eum venit. Tres erant tantum cum eo fugæ comites, Euander Cretensis, Neo Boeotus, Archidamus Ætolus. Cum iis, iam metuens, ne, qui venire ad se abnuerent, maius aliquid mox auderent, quarta vigilia profugit. Secuti eum sunt fere quingenti Cretenses. Petebat Amphipolim; sed nocte Pella exierat, properans ante lucem Ax'um amnem traicere, eum finem sequendi propter difficultatem transitus fere ratus Romanis. Amphipolim quum iam fama pugnæ pervenisset, concursusque matronarum in templum Dianæ ad exposcendam opem fieret, Diodorus, qui præerat urbi, metuens, ne Thraces, quorum duo millia in præsidio erant, urbem in tumultu diriperent, ab subornato ab se per fallaciam in tabellarii*) speciem homine litteras in foro medio accepit. Scriptum in iis erat, ad Emathiam**) classem Romanam appulsam esse, agrosque circa vexari; orare præfectos Emathiæ, ut præsidium adversus populatores mittat. His lectis, hortatur Thraces, ut ad tuendam Emathiæ oram proficiscantur; magnam eos cædem prædamque, dissipatis passim per agros Romanis, facturos. Simul elevat famam adversæ pugnæ, quæ si vera foret, alium super alium recentes ex fuga venturos fuisse. Per hanc causam Thracibus ablegatis, simul transgressos eos Strymonem vidit, portas clausit.

I Geometri: At fremsætte og bevise Egenskaberne ved de Firkanter, som kunne indskrives i en Cirkel.

I en saadan Firkant ere givne

Siderne $AB = 5$ og $BC = 3$, Diagonalerne $CA = 7$ og $BD = 8$. Hvilken Radius har da den omskrævede Cirkel? Hvor store blive Vinklerne ABC og ADC ? Hvilken Størrelse kunne Siderne AD og CD have? Hvor store blive Firkantens andre to Vinkler BAD og BCD ?

I Arithmetik: 1. At udvikle en almindelig Formel, hvorved $\sqrt{a + b\sqrt{-1}}$ ændres til Formen $\alpha + \beta\sqrt{-1}$, naar a , b , α , β ere reelle.

Formlen anvendes paa a) $\sqrt{p + \frac{1}{2}(p^2 - 1)\sqrt{-1}}$
og paa b) $\sqrt{2 - \sqrt{-8}\sqrt{-1}}$

I Resultaterne maa ingen anden Rodstørrelse end $\sqrt{-1}$ forekomme.

*) tabellarius, en Brevdrager.

**) Emathia, et Landskab i Makedonien.

2. At bestemme de reelle Værdier af x og y , som tilfredsstille Ligningen

$$x + y\sqrt{-1} = \sqrt{y + x\sqrt{-1}}.$$

Afgangsprøve for fjerde Klasse: Ifølge Ministeriets Bestemmelse i Skrivelser af 20de og 22de Maj f. A afholdtes den skriftlige Prøve i Modersmaalet, i latinsk Stil og i Geometri og Arithmetik den 15de og 16de Juni f. A.; den mundtlige i Latin den 23de Juni. i Arithmetik og Geometri den 25de og 26de Juni. Prøven i de øvrige Fag foretoges i Forbindelse med den øvrige Aarsprøve. Meddommere vare i Latin Undervisningsinspektøren, i Arithmetik og Geometri Professor Steen, i Modersmaalet Landmaaler Ewald, i Tysk Generalkrigskommissær Torp, i Fransk Oberst Mathiesen, i Historie Adjunkt Kønigsfeldt, i Geografi Kommandør Jacobsen, i Naturhistorie Distriktslæge Willemoes.

De Opgaver, der sendes fra Ministeriet, vare:

I Modersmaalet: Brasilien. (Land, Frembringelser, Befolkning).

I Oversættelse fra Dansk paa Latin: Cyrus undertvang¹⁾, efterat have overvundet Kroesus, de Grækere, der boede i Asien; men den første af Persernes Konger, der paaførte Grækerne Krig i Europa, var Darius Hystaspes' Søn. Han sendte en Hær tilsøes²⁾ til Attika; men denne Hær blev overvundet af Athenienserne under Miltiades' Anførsel ved Marathøn. Ti Aar efter drog Xerxes med en stor Flaade og en umaadelig³⁾ Hær til Grækenland; men hvilken Skjæbne denne Hær og Flaade havde, vide I. Flaaden blev ødelagt af Grækerne ved Salamis, og Æren for dette Slag tilkom⁴⁾ fremfor Alle Themistokles; Xerxes vendte, forskrækket ved dette Nederlag⁵⁾, tilbage til Asien. Det næste Aar blev Mardonius, hvem Xerxes havde efterladt i Europa med en Del af Hæren, overvundet ved Plateæ af de forenede Grækere, hvilke Pausanias anførte⁶⁾. Det er bekjendt, at begge Anførere, Themistokles og Pausanias, siden havde en sørgelig Ende. Pausanias blev anklaget og dræbt i Sparta; Themistokles blev forvist⁷⁾ fra Athen og flygtede, da Athenienserne forfulgte ham, til Perserne, hos hvem han siges at have dræbt sig selv. Hvo undrer sig ikke her over Lykkens Omskiftelighed⁸⁾?

1) subigere. 2) o: paa Skibe. 3) immensus. 4) deberi, skyldes, tilkommer. 5) clades. 6) præesse. 7) ejicere 8) varietas.

I Geometri: 1. Siden i en regelmæssig Tolvkant er given i Længde; Tolvkanten konstrueres.

2. En Sekant og en Tangent til samme Cirkel skære hinanden, Hvilke Sætninger gjælder der:

a) om Vinklen imellem dem,

b) om Stykkerne af Linierne,

og hvorledes bevises de?

En Linie AB af given Længde a berøres i sit ene Endepunkt B af en Cirkel. Igennem det andet Endepunkt A er der trukket en ret Linie AM, som halverer Cirklen. Radien til Berøringspunktet deler Halvcirklen i to Stykker, det ene dobbelt saa stort som det andet. Hvor stor er da Vinklen imellem AM og AB? Hvor stor er Cirkelens Radius, og hvor stort det Stykke af AM, som ligger udenfor Cirklen?

I Regning og Arithmetik: 1. En Mand bruger 1 Pd. Røgtobak i 5 Dage. Han benytter en Blanding af 4 Pd. til 4 Mk. og 3 Pd. til 3 Mk. Pundet. Hvorneget koster hans Tobaksforbrug om Aaret?

2. Uden Logarithmer beregnes den nøjagtige Værdi af

$$\frac{\sqrt{27} \cdot \sqrt[4]{125} \cdot \sqrt[12]{7} + \frac{1}{5} \cdot \sqrt[3]{6}}{\sqrt[3]{3} + \frac{3}{5} \cdot \sqrt[6]{18}}$$

3. At søge Værdierne af x og y i Ligningerne

$$a^x + y = 2a$$

$$(a^{2x})^y = 4a$$

saavel i Almindelighed, som i det specielle Tilfælde, hvor $a = \frac{1}{2}$.

Afgangsprøve af højere Grad for Realdisciple: Ordenen, hvori Prøverne holdtes, var den samme som for 4de Klasses Disciple; ligeledes vare de skriftlige Opgaver i Modersmaalet, i Geometri og Arithmetik de samme; Opgaven i tysk Stil gives nedenfor. Meddommere vare: i Fransk, Tysk og Historie Undervisningsinspektøren, i Engelsk, Arithmetik, Geometri, Naturhistorie og Naturlære Professor Steen, i Modersmaalet Landmaaler Ewald, i Geografi Oberst v. d. Recke.

I tysk Stil: Postindretningen medfører saamange Behagelig-

heder og er saa nyttig i Forretninger og i Handel, at det synes os vanskeligt at begribe, hvorledes man nogensinde har kunnet undvære den. Og dog er den ikke mange Aarhundreder gammel. I det tyske Rige blev Postvæsenet ordnet i det sextende Aarhundrede af Roger af Thurn und Taxis, en Mand af fornem italiensk Slægt, og Forvaltningen af Posterne i Tyskland blev overdraget hans Familie som et arveligt Embede og Rigslehn. Familien opnaede efterhaanden store Rigdomme og, efterat have kjøbt mange Godser, Fyrsteværdigheden, som den endnu besidder, medens Postvæsenet er gaaet over til de enkelte Stater. Dog have disse betalt Familien Thurn-Taxis en Erstatning for den Indtægt, som den havde af Postforvaltningen. Familien blomstrer, rig og høit anseet, i Baiern og Østerrig. I Danmark blev Postvæsenets Indretning begyndt under Christian den fjerdes Regering og fortsattes under de to følgende Konger.

Til Afgangsprøve for studerende Disciple indstillede sig følgende fire Disciple:

Johannes Henrik Krog, Søn af Provst K. i Ramløse, f. den 6te Marts 1855 paa Suderø, opt. den 23de Aug. 1871 i 6te Kl.

Hans Christian Cornelius Mortensen, Søn af Seminarie-lærer M. i Jonstrup, f. den 27de Aug. 1856 i Kirkeværløse, opt. den 23de Aug. 1871 i 6te Kl.

Morten Hastrup, Søn af Forpagter H. paa Næsbyholm i Skaane, f. den 7de April 1855 paa Hjortshøjlund, opt. den 1ste April 1865 i 1ste Kl.

Carl Ewald, Søn af Forfatteren, kgl. Landmaaler E. i Kjøbenhavn, f. den 15de Okt. 1856 i Brendstrup i Nordslesvig, opt. den 28de April 1866 i 1ste Kl.

Til Realafgangseksamen af højere Grad indstillede sig een Discipel:

Carl August Frederik Christian Wodschow, Søn af Prokurator W., f. den 15de April 1858 i Hillerød, opt. den 23de August 1868 i 1ste Kl.

Til fjerde Klases Aarsprøve, der medfører samme Ret og giver samme Adgang til højere Undervisningsanstalter som Afgangseksamen af højere Grad for Real-

disciple og den almindelige Forberedelseseksamen ved Universitetet af højere Grad, indstillede sig følgende 6 Disciple: A. B. Møller, J. V. N. Reinhard, A. Henningsen, E. F. S. Lund, H. V. Brasen og C. J. Hansen, om hvilke nærmere Angivelse er meddelt under Fortegnelsen over Disciplene.

De forskellige Prøvers Udfald er anført nedenfor.

Den almindelige Aarsprøve: Den skriftlige afholdtes den 15de, 16de og 17de Juni, den mundtlige fra 7de til 11te Juli i den Orden, som er angiven i forrige Aars Program. Som Meddommere vare indbudne: Lærer Brodthagen, Forfatteren Ewald, Pastor Falkenskjold, Hospitalsforstander Gjærn, Kommandør Jacobsen, Kammerjunker Lerche, Lægerne Kornerup, Plesner og Willemoes, Adjunkt Kønigsfeldt, Oberst Mathiesen, Oberst v. d. Recke, Ritmester Sehested, Generalkrigskommissær Torp.

Efter den afholdte Prøve opflyttedes fra 5te til 6te Kl. 7 Disciple, fra 4de til 5te 6 Disciple, fra 3die til 4de 5 Disciple, fra 2den til 3die 6 Disciple, fra 1ste til 2den 11 Disciple.

Halvaarsprøven, der holdtes umiddelbart før Jul, var baade skriftlig og mundtlig i 6te, 5te og 4de, dog ikke i alle Fag, i 3die og 2den blot skriftlig, i 1ste baade skriftlig og mundtlig.

I den til den lærde Skole sig sluttende Elementarskole afholdtes den skriftlige Aarsprøve Torsdag den 9de og Fredag den 10de Juli f. A.; den mundtlige den 13de og 14de s. M. Halvaarsprøven, der baade var skriftlig og mundtlig, afholdtes i Slutningen af Januar d. A. Fra Elementarskolen optoges i den lærde Skole tre Disciple.

Afgangseksam

	Points i de 5 Fag, der afsluttes i 4te Klasse.	Dansk.		Latin.	
		I.	II	skriftligt.	mundtligt
J. Krog		g. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$	mg. +
C. Mortensen .		mg.	g. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg.
M. Hastrup . . .		mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg.	tg. + $\frac{1}{6}$	g. + $\frac{1}{3}$
C. Ewald		mg.	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$

Aarsprøve

	Dansk.	Latin.		Græsk.	Tysk.	Fransk.
		mundtligt	skriftligt.			
A. Møller	mg.	mg.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g.	mg. ÷
J. Reinhard	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	mg.	g. ÷ $\frac{1}{3}$	ug. ÷ $\frac{1}{3}$	ug. ÷
A. Henningsen	g. + $\frac{1}{3}$	mg.	g. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	ug. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$
E. Lund	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g.	g.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. +
V. Brasen	g. ÷ $\frac{1}{3}$	g.	tg.	g. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{6}$	mg. +
C. Hansen	g. + $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{2}$	g. + $\frac{1}{3}$	g.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$

Realafgangsprøve

	Dansk.	Fransk.	Tysk.	Engelsk.	Historie
C. Wodschow	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$	g.	g. + $\frac{1}{3}$	mg.

1874.

Fræsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Hovedkarakter.
$g. \div \frac{1}{6}$	$g. + \frac{1}{2}$	$mg. \div \frac{1}{6}$	$g. + \frac{1}{3}$	mg.	Første Karakter = 69.
mg.	tg.	$g. + \frac{1}{3}$	g.	mg.	Anden Karakter = $59\frac{1}{6}$.
mg.	$mg. + \frac{1}{2}$	$tg. + \frac{1}{3}$	$tg. + \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	Anden Karakter = $54\frac{1}{12}$.
$g. + \frac{1}{6}$	$g. + \frac{1}{6}$	$tg. \div \frac{1}{3}$	$tg. + \frac{1}{6}$	$g. \div \frac{1}{3}$	Anden Karakter = $52\frac{1}{12}$.

Ade Klasse.

Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturhistorie.	Points.
$mg. \div \frac{1}{3}$	ug.	$g. + \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	$70\frac{2}{3}$
mg.	mg.	$mg. \div \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	70
$g. + \frac{1}{6}$	g.	mg.	$g. + \frac{1}{3}$	mg.	68
mg.	$mg. \div \frac{1}{3}$	$g. + \frac{1}{3}$	$g. + \frac{1}{3}$	$mg. + \frac{1}{3}$	$68\frac{1}{3}$
$tg. \div \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$47\frac{1}{2}$
$mg. \div \frac{1}{3}$	ug.	$mg. \div \frac{1}{3}$	g.	$ug. \div \frac{1}{3}$	$67\frac{2}{3}$

højere Grad.

Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturhistorie.	Naturlære.	Points.
mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	$71\frac{1}{3}$

II. *Disciplene.*

Antallet af den lærde Skoles Disciple var ved Udgangen af forrige Skoleaar 49, deraf udgik fire Disciple efterat have underkastet sig Afgangsprøven for studerende og een efterat have bestaaet Realafgangsprøven af højere Grad. To Disciple, W. og C. H. E. Ewald, udmeldtes af Skolen, da deres Forældre flyttede til Kjøbenhavn; ligeledes udmeldtes kort før Jul C. T. J. Christophersen for at gaa i Handelslære; ved Konfirmationstiden i Foraaret udmeldtes F. C. C. Teisner for at gaa i Tømrelære, W. Jacobsen for at gaa til Handelen, endelig den 1ste Maj H. F. V. L. Gulstad. Derimod optoges følgende Disciple:

I anden Klasse:

Hans Nielsen Hansen, Søn af Parcellist Niels Hansen i Endrup, f. den 19de Maj 1860.

I første Klasse:

Peder Jacob Holm, Søn af afd. Grosserer P. J. Holm, f. den 5te Sept. 1862.

Georg Jessen, Søn af afd. Manufakturhandler C. F. R. Jessen, f. den 29de Nov. 1861.

Valdemar Henningsen, Søn af Pastor C. A. Henningsen i Skævinge, f. den 21de Maj 1863.

Carl Bonde Brasen, Søn af Pastor O. P. Brasen i Bloustrød, f. den 14de April 1862.

Frederik Carl Christian Teisner, Søn af afd. Forstraad Teisner, f. den 11te August 1861.

Victor Emil Petersen, Søn af Malermester P. M. Petersen, f. den 22de Okt. 1860.

Herman Adolf Johannes Bauditz, Søn af afd. Kaptajn, Kammerjunker P. J. F. Bauditz.

For Øjeblikket er Antallet af Skolens Disciple 47, der ere fordelte saaledes i de forskjellige Klasser:

6te Klasse.

1. Peter Carl Limpricht, Søn af Forpagter L. paa Faurholm, f. paa Faurholm den 19de Maj 1858, opt. den 23de Aug. 1868 i 2den Kl.
2. Carl Christian Albrechtsen, Søn af afd. Prokurator A., f. i Hillerød den 23de Novbr. 1857, opt. den 23de Aug. 1867 i 1ste Kl.
3. Axel Stilling, Søn af afd. Dr. philos. S., f. i Kjøbenhavn den 6te Sept. 1856, opt. den 1ste Maj 1870 i 3die Kl.
4. Edvard Balthazar Larsen, Søn af Kaptajn L. i Helsingør, f. den 19de Decbr. 1856 i Flensborg, opt. den 15de Aug. 1873 i 5te Kl.
5. Johan Sophus Sigismund Bayard Ulrich, Søn af kgl. Skovriders U. i Slagslunde, f. i Slagslunde den 29de Aug. 1856, opt. den 23de Aug. 1868 i 2den Kl.
6. Gunni Frederik Oscar Teisen, Søn af Forpagter T. paa Trollesminde, f. paa Hillerødsholm den 9de Juni 1856, opt. den 23de Aug. 1865 i 1ste Kl.
7. Gustav Carl Louis Swendsen, Søn af Prokurator S. i Frederiksborg, f. den 10de Aug. 1858 i Helsingør, opt. den 23de Aug. 1870 i 4de Kl.

5te Klasse.

1. Emil Ferdinand Svitzer Lund, Søn af Proprietær L. til Annissegaard, f. i Kjøbenhavn den 8de Jan. 1858, opt. den 23de Aug. 1871 i 4de Kl.
2. Aage Bojsen Møller, Søn af Sognepræst M., f. i Seiling den 30te Okt. 1857, opt. den 15de Aug. 1872 i 5te Kl.
3. Joachim Vilhelm Nicolai Reinhard, Søn af Overlærer R., f. i Hillerød den 27de April 1858, opt. den 23de Aug. 1868 i 1ste Kl.

4. Axel Henningsen, Søn af Sognepræst H. i Skævinge, f. i Oversø den 13de Jan. 1859, opt. den 23de Aug. 1869 i 2den Kl.
5. Hans Carl Peter Henrik Baumgarten, Søn af Skolelærer B., f. i Alume den 10de Juni 1857, opt. den 1ste Okt. 1867 i 1ste Kl.
6. Harald Vilhelm Brasen, Søn af Sognepræst B. i Bloustrød, f. i Treia den 23de Okt. 1858, opt. den 23de Aug. 1871 i 4de Kl.
7. Christian Ibsen Hansen, Søn af Kroforpagter H., f. i Fredensborg den 5te Febr. 1854, opt. den 27de Febr. 1870 i 2den Kl.

4de Klasse.

- St. 1. Charles Vilhelm Petrus Swendsen, Broder til Nr. 7 i 6te Kl., f. i Helsinge den 5te April 1860, opt. den 23de Aug. 1872 i 2den Kl.
2. Hans Christian Stig Lasson, Søn af afd. Proprietær L., f. paa Over-Rohdergaard den 24de Novbr. 1858, opt. den 23de Aug. 1869.
3. Jens Otto Harry Jespersen, Søn af afd. Herredsfoged J., f. i Randers den 16de Juli 1860, opt. den 13de Okt. 1870 i 2den Kl.
4. Carl Johan Laurits Hildebrand, Søn af Bager H. i Frederiksborg Nyhuse, f. i Fredensborg den 9de Juli 1859, opt. den 23de Aug. 1870 i 2den Kl.
5. Jens Frederik Heger, Søn af kgl. Skovrider, Forstraad H. i Herløv, f. paa Fredskovsminde ved Sorø den 19de Marts 1857, opt. den 23de Aug. 1869 i 2den Kl.
- R. 6. Axel Plenge, Søn af Forpagter P. paa Hillerødsholm, f. paa Sæbyholm paa Lolland den 31te Januar 1859, opt. den 1ste Januar 1872 i 2den Realkl.

3die Klasse.

- St. 1. Georg Meinig Wodschow, Søn af Prokurator W,

- f. i Hillerød den 24de Sept. 1859, opt. den 23de Aug. 1869 i 1ste Kl.
2. Joachim Godske Wedell-Wedellsborg, Søn af Amtmand Baron af W.-W., f. i Flensborg den 19de Sept. 1860, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
 - R. 3. Frederik Vilhelm Laurentius Sponeck, Søn af Greve v. Sp. i Nøddebo, f. i Brøndbyøster den 22de Juli 1859, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
 4. Carl Georg Lasson, Broder til Nr. 2 i 4de Kl., f. den 4de Juli 1860 paa Over-Rohdergaard, opt. den 1ste Oktober 1870 i 1ste Kl.
 5. Caspar Torp, Søn af Generalkrigskommissær T., f. i Slesvig den 17de April 1859, opt. den 23de August 1868 i 1ste Kl.
 6. Emil Gustav Schinkel, Søn af Godsekspeditør S, f. i Kjøbenhavn den 22de Novbr. 1857, opt. den 23de Aug. 1869 i 1ste Kl.

2den Klasse

- St. 1. Ludvig Mantzius Hermann Larssen-Parsbech, Søn af Proprietær P, f. paa Øverupgaard den 4de Febr. 1862, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
2. Johannes Frederik Leopold August Damm, Søn af Forpagter D., f. paa Brolykke den 26de Novbr. 1862, opt. den 3die Maj 1872 i 1ste Kl.
3. Hans Nielsen Hansen, Søn af Parcellist H. i Endrup, f. den 19de Maj 1859, opt. den 10de Jan. 1875 i 2den Kl.
4. Carl Emil Stephani Stephensen, Søn af Herredsfuld-mægtig S. i Veile, f. paa Gaarden Elmelund i Vend-syssel den 2den Okt. 1861, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
5. Sophus Alfred Jespersen, Broder til Nr. 3 i 4de Kl., f. den 13de April 1862 i Randers, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.

6. Hans Christian Daniel Voigt, Søn af afd. Kunstdrejer V., f. i Hillerød den 11te Febr. 1861, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
7. Henrik Camillo Teisen, Broder til Nr. 6 i 6te Kl., f. paa Hillerødsholm den 7de Maj 1861, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
8. Emil Torp, Broder til Nr. 5 i 3die Kl., f. i Itzehoe den 24de Sept. 1861, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
- R. 9. Ali Frederik Malthe Sehested, Søn af Ritmester S., f. den 1ste Decbr. 1860 i Jægersborg, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
10. Valdemar Görtz, Søn af Kaptajn, Branddirektør G., f. paa Fredensborg den 14de April 1863, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
11. Valdemar Lasson, Broder til Nr. 2 i 4de Kl., f. paa Over-Rohdergaard den 17de April 1862, opt. den 1ste Okt. 1871 i 1ste Kl.
12. Emil Jacobsen, Søn af Kommandør J. i Hillerød, f. den 3die Aug. 1861 i Kjøbenhavn, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.

1ste Klasse.

- St. 1. Peder Lyse, Søn af exam. juris, Proprietær L., f. den 22de Okt. 1860, opt. den 5te Nov. 1874.
2. Jacob Peter Ebbesen, Søn af Sognepræst E. i Slangerup, f. den 12te Sept. 1860 i Kousted ved Randers, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
3. Valdemar Henningsen, Søn af Sognepræst H. i Skævinge, f. den 21de Maj 1863, opt. den 15de Aug. 1874.
4. Peder Jacob Holm, Søn af afd. Grosserer H. i Kjøbenhavn, f. d. 5te Sept. 1862, opt. d. 15de Aug. 1874.
- R. 5. Victor Emil Petersen, Søn af Malermester P. i Hillerød. f. d. 10de Aug. 1861, opt. d. 15de Aug. 1874.
6. Vilhelm Christian Jørgensen, Søn af kgl. Skovfoged

- J., f. den 13de Sept. 1862 i Hingsterhuset ved Hille-
rød, opt. den 15de Aug. 1872 i 2den Kl.
7. Carl Bonde Brasen, Broder til Nr. 6 i 5te Kl., f. den
14de April 1862, opt. den 15de Aug. 1874.
 8. Georg Jessen, Søn af afd. Manufakturhandler J., f.
den 29de Nov. 1861, opt. den 15de Aug. 1874.
 9. Herman Adolph Johannes Bauditz, Søn af afd. Kam-
merjunker B., opt. den 1ste April 1875.

III.

Lærerne og Lærefagenes Fordeling.

Rektor:	Latin i VI. og V. Kl.; Græsk i VI. og 1 Time i V. Kl.	20	Timer.
Overlærer Ostermann:	Latin i IV. Kl.; Græsk med 5 Timer i V. Kl., i IV. og III. Kl.	23	—
—	Reinhard: Latin, Historie og Geo- grafi i II. og I. Kl.	22	—
—	Børre*): Fransk i IV.—I. Kl.; Dansk i II. Kl.; Religion i III.—I. Kl.; Skrivning i II. og I. Kl. . . .	21	—
Adjunkt Hertel*):	Tydsck i IV.—I. Kl.; Dansk i IV., III. og I. Kl.; Skriv- ning i II. og I. Kl.	22	—
—	Petersen*): Naturlære i V., IV. og III. Kl.; Naturhistorie i IV.—I. Kl.;		

	Geografi i IV. og III. Kl.; Geometri i II. Kl.; Regning i I. Kl.	22	Timer.
Adjunkt Bendz :	Naturlære i VI. Kl.; Matematik i IV. og III. Kl.; Arithmetik og Regning i II. Kl.; Arithmetik og Geometri i I. Kl.	23	—
— Mathiesen *):	Dansk, Svensk og Fransk VI. og V. Kl.; Engelsk i alle Klasser	22	—
— Bricka :	Historie i VI.—III. Kl.; Dansk Literaturhistorie og Oldnordisk i VI. og V. Kl.; Latin i III. Kl.	24	—
Oberst v. d. Recke :	Tegning i IV.—I. Realkl.	4	—
Overkommandersergent Saande med Assistent From :	Gymnastik og Svømning	10	—
Kantor Erslev :	Sang	4	—
Eengang om Ugen Riffelskydning fra 1ste April til Oktober under Oberst v. d. Recke og Gymnastiklærerne.			

*) Disse Lærere have tillige Tilsyn med Oversidderne Lørdag Eftermiddag. Adjunkt Hertel har det almindelige Eftersyn af de skriftlige Arbejder og Tilsynet med Chorsangen. Oberst v. d. Recke har i Aar vist Skolen den Tjeneste at inspicere ved Gymnastikundervisningen.

Tabel over hvert Fags ugentlige Timer.

(St. betyder den studerende Afdeling af en Klasse, R. Realafdelingen, F. angiver, at Timen er fælles for begge Klassers Afdelinger.)

	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Timer ialt.
			St F. R.	St. F. R.	St. F. R.	St. F. R.	
Oldnordisk,							
Dansk og Svensk	4	4	2 1	2	2	3	18
Latin	9	9	8	7	8	6	47
Græsk	6	6	5	5			22
Tydsk			2 1	2 1	2 1	2 1	12
Fransk	3	3	2	2	3	3	16
Engelsk	2	2	3	4	4	3	18
Religion og Bibelhistorie . .				2	2	2	6
Historie	3	3	2 1	3	2	2	16
Geografi			2	1	2	2	7
Arithmetik, Geometri og Regning			5 2	4 2	6	6	25
Naturhistorie			2	2	2	2	8
Naturlære	3	3	2	2			9
Skrivning			1	1	1 1	2	6
Tegning			2	2	2	2	8
Ialt ugentl. Timer	30	30	30 30	30 30	30 30	30 30	
Sang	2		2	2	2	2	4
Gymnastik og Svømning	4	4	4	4	4	4	10

IV.

Det i Skoleaaret læste og indövede.

Dansk.

6te Kl. (Mathiesen og Bricka). Den danske Literaturs Historie fra Reformationen til Oehlsenschläger meddelt i Oversigt. 29 Stile. — 5te Kl. (Mathiesen og Bricka). Dansk Literaturhistorie og Stile sammen med 6te Kl. Øvelser i mundtligt Foredrag over selvvalgte Emner; 1 Foredrag af hver Discipel. 31 Stile. — 4de Kl. (Hertel). Korte Oplysninger om danske Digtere efter Oehlsenschläger, efter M. Hammerichs Danske og Norske Læsestykker. Af større Digterværker ere oplæste Hakon Jarl, Axel og Valborg, Svend Dyrings Hus, Hjortens Flugt o. fl. 32 Stile. 4de Realklasse har særskilt læst nogle Sange af Odysseen efter Wilsters Oversættelse og en Del af Njals Saga efter N. M. Petersen. — 3die Kl. (Hertel). Arentzens og Thorsteinsons Nordisk Mythologi er læst og repeteret, Kæmpeviserne, Kingo og Holberg gennemgaaet efter M. Hammerich; forskellige Digterværker af J. L. Heiberg og Holberg, Partier af Nordens Guder o. a. ere oplæste. 35 Stile. — 2den Kl. (Børre). Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Oplæsning. Grammatiken er jævnlig indövet ved Analyse og Repetition af Bojesens Gram. Af Holsts poetiske Læsebog ere 8 Digte lærte udenad. 36 Stile. — 1ste Kl. (Hertel). Øvelser i Oplæsning efter Holsts prosaiske Læsebog; af sammes „Smaadigte til Udenadslæsning“ ere 12 lærte til Fremsigelse. Bojesens Sproglære er lært indtil Ordstillingen og indövet ved Analyse. 35 Stile.

Svensk (Mathiesen).

6te Kl. Hammerichs Læsestykker S. 80—90 og 110—134. — 5te Kl. Hammerichs Læsestykker S. 80—90 og 110—145.

Oldnordisk (Bricka).

6te Kl. Wimmers oldnordiske Læsebog S. 1—104 (med Overspringelse af Versene i Sagaen). — 5te Kl. Wimmers oldn. Læsebog S. 1—35. Iversens Grammatik.

Latin.

6te Kl. (Rektor). Ciceros Skrift om Pligterne 3die

Bog; Livius' romerske Historie 32te Bog; Vergils Æneides 4de Bog; Horats' Oder 1ste og 2den Bog; sammes Breve og Brevet om Digtekunsten. Repeteret ovenstaaende; desuden Madvigs *carmina selecta* (s. nedenfor), Ciceros 4de Tale mod Verres, Tacitus' *Agricola*. Cursorisk: Cæsars Skrift om Borgerkrigen 3die Bog. Extemporal: Ciceros Tale for Ligarius, Cornelius Nepos' Cato major og Atticus. 66 Versioner. Bojesens Haandbog i romerske Antikviteter (i Udvalg); Tregders latinske Literaturhistorie. Til Afgangsprøven opgives: Ciceros 3die Bog om Pligterne; sammes 4de Tale mod Verres; Livius' Hist. 32te Bog; Senecas *consolatio ad Marciam* og *de providentia*; Tacitus' *Agricola*; Vergils Æneid. 4de Bog; Horats' Oder 1ste og 2den Bog, sammes Breve og *ars poetica*; af Madvigs *carmina selecta* Catul, Tibul og Martial. Kursorisk er læst i 6te og 5te Kl. Terents' *Andria*; Livius' Hist. 31te Bog; Cæsars *de bello civili* 3die Bog. — I extemporal Læsning gennemgaaet Ciceros Tale for Ligarius; Corn. Nepos' Cato major og Atticus; Curtius Rufus efter Flemmers Udvalg af Sølvalderens Forfattere, omtrent det halve. — 5te Kl. (Rektor). Ciceros fjerde Tale mod Verres; Senecas Skrift *de constantia sapientis*; Tacitus' *Agricola*; Horats' Oder 1ste og 2den Bog; sammes Breve og *ars poetica*. I extemporal Læsning Corn. Nepos' Cato major og Atticus. Romerske Antikviteter efter Bojesen (i Udvalg); Tregders romerske Literaturhistorie. 66 Versioner. — 4de Kl. (Ostermann). Ciceros Tale for Sextus Roscius Amerinus, Livius 32te Bog, Virgils Æneide 2den Sang. Latinsk Grammatik: af Formlæren *de uregelmæssige Verber*, hele Syntaksen. Hjemmestile 50, Stile, skrevne paa Skolen, 21, Versioner 10. Af og til mundtlige Stiløvelser. — 3die Kl. (Bricka). Ciceros 4 *catilinariske* Taler, Salust's *Catilina*, Blochs Udvalg af Ovids *Metamorphoser*: *Verdensaldrene*, *Europa*, *Pyramus* og *Thisbe*. Madvigs Grammatik: Formlæren og Syntaksen til Imperativ. 40 Hjemmestile, 30 Stile og Versioner skrevne paa Skolen. — 2den Kl. (Reinhard). Berg & Møllers Læsebog 2den Afd. i Udvalg. Til Examen opgives: af Corn. Nepos: *Cimon*, *Lysander*, *Epaninondas*, *Pelopidas*, *Agésilas*, *Eumenes*, *Timoleon*, *Hannibal*; af Cæsar *bell. Gall. Cap. 1—10*. Madvigs Gramm. §§ 109—161, af Syntaks

§ 177 259, § 327—331, § 343—354, § 365—379. Stile hjemme 71, mundtl. Stile 55 Gange. — 1ste Kl. (Reinhard). Forchhammers Læsebog til Enden Madvigs Gram. Formlæren Stile hjemme i det sidste Halvaar efter Forchhammers lat. Stiløvelser S 1, i Alt 20.

Græsk.

6te Kl. (Rektor). Homers Odyssee: 3die, 7de og 10de Bog; Herodot (Bergs Udvalg) S 88—118; Platon (Thriges Udvalg) S. 1—10, 56—71, 84—98, 102—108; desuden Apologien og Kriton fuldstændigt. Repeteret: Herodot S. 1—19, 55—88; Æschylos' Prometheus; Homers Il. 6te og 7de Bog; Platon (Thriges Udvalg) S. 1—26, 56—71, 84—98; Tregders Haandbog i Mythologien; Christensens græske Antikviteter; Tregders græske Literaturhistorie. Til Afgangseksamen opgives: Æschylos's Prometheus; Iliadens 6te og 7de Bog; Odysseens 3die, 7de og 10de Bog; Herodot (Bergs Udvalg) S. 1—19, 55—118; Platon (Thriges Udvalg) S. 1—10, 56—71, 84—98, 102—108; Apologien og Kriton fuldstændigt. — 5te Kl. (Rektor). Petersens græske Anthologi S. 1—10, 15—19, 21—25, 28—32, 34—38, 40—41, 43—44; Tregders græske Mythologi S. 1—60. — (Ostermann.) Thriges udvalgte Stykker af Platon: Apologien S. 11—26, Protagoras S 84—91; Bergs Fortællinger af Herodots Historie S. 46—56, 88—119; Homers Odyssee den 3te, 7de, 21de og 22de Sang. — 4de Kl. (Ostermann). Bergs udvalgte Stykker af Arrian osv. S. 1—14, 40—58; Homers Odyssee 6te Sang; Bergs græske Formlære repeteret. — 3die Kl. (Ostermann). Bergs Forskole; Bergs græske Læsebog 2den Afdeling, S. 1—10 (29 Fabler), S. 57—72; det væsentligste af Bergs græske Formlære indtil de uregelmæssige Verber.

Tysk (Hertel).

4de Kl. Jürs og Rungs poetiske Læsebog; nogle Partier af Hjorts prosaiske Læsebog og største Delen af Schillers Wilhelm Tell; Simonsens Formlære er repeteret og nogle Kapitler af sammes Syntaks ere læste. 4de Real-klasse har desuden læst af Toepfers Udvalg henvend 100 Sider og skrevet 54 Stile hjemme og 10 paa Skolen. Øvelser i mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk ere ligeledes foretagne — 3die Kl. P. Hjorts Læsebog (5te Udgave), S. 354—378, og af Dritter Kursus S. 1—26,

114—130, 178—187; Simonsens Formlære. 22 Stile skrevne hjemme. Realafdelingen desuden af Toepfers Udvalg S. 1—55, 113—162. Særskilt 40 Stile (ialt 62) skrevne hjemme. — 2den Kl. P. Hjorts Læsebog S. 173—183, 186—194, 291—302, 341—361, 391—414; Simonsens Formlære. 35 Stile ere skrevne hjemme. 2den Realklasse har desuden læst af Toepfers Udvalg S. 1—27 og 55—111 og skrevet særskilt 35 Stile (ialt 70) hjemme. — 1ste Kl. Kapers Læsebog for Mellemlasserne S. 1—72; det væsenligste af Simonsens Formlære. 35 Stile ere skrevne hjemme. 1ste Realklasse desuden af Holbechs og Petersens Materialier §§ 3, 6, 8, 15, 18, 19, 22, 23, 26 og særskilt 30 Stile (ialt 65).

Fransk.

6te Kl. (Mathiesen). Borrings Etudes S 83—117, 231—70, 289—300, 372—420, 437—73. Kursorisk: 1 Gjennemsnit 2,350, Maximum 7,500, Minimum 590. Stile 50, deraf paa Skolen 14 (efter Sicks Stiløvelser I. og II.). — 5te Kl. (Mathiesen). Borrings Etudes S. 83—105, 147—72, 181—86, 231—70, 289—300, 372—420, 437—73; Sicks Læsestykker III. S. 75—106. Kursorisk: 1 Gjennemsnit 3,290, Maximum 15,090, Minimum 450. Stile (efter Sicks Stiløvelser I) 55, deraf paa Skolen 9. — 4de Kl. (Børre). Af Borrings Etudes er læst S. 20—46, 172—181, 236—242, 256—265, 270—281, 300—341. Efter Pios Grammatik er Formlæren repeteret og Syntaksen gennemgaaet i det væsenlige. 1 Stil ugl., ialt 32 Stile, hvoraf 2 ere skrevne paa Skolen. Kursorisk Læsning er øvet 1 Gang om Maanedn; hertil er navnlig benyttet *la guerre des paysans* af H. Conscience og *Colomba* af P. Mérimée. — 3die Kl. (Børre). Borrings Etudes S. 1—20, 119—147, 181—186, 426—436. Af Pios Grammatik er Formlæren repeteret og af Syntaks læst det vigtigste i Afsnittet § 1—45. 1 Stil ugl., ialt 30 Stile, hvoraf 3 ere skrevne paa Skolen. — 2den Kl. (Børre). Sicks franske Læsebog S. 1—77. De danske Stykker i Ahns Læsebog ere repeterede. Af Pios Grammatik er Formlæren udførligere repeteret. 1 Stil ugl., ialt 36 Stile, hvoraf 3 ere udarbejdede paa Skolen. — 1ste Kl. (Børre). Af Ahns Læsebog er læst hele 2den Afdeling. Af Grammatiken er det

væsenligste af Formlæren læst. 1 Stil ugentlig, ialt 40 Stile, hvoraf 3 ere skrevne paa Skolen.

Engelsk (Mathiesen).

6te Kl. Listovs Ledetraad II. Afd. læst og tildels repeteret; sammes Udvalg af engelske Forfattere I. Afd. I Grammatik de uregelmæssige Verber. Cursorisk Læsning: Maximum 5530, Minimum 280, Gjennemsnit 1250 S. — 5te Kl. F. Møllers Læsebog Afd. I. og II.; Listovs Ledetraad II. Afd.; sammes Læsebog I. Afd. og Læsestykker I. og II. Afd.; skriftlige Arbejder 31. — 4de Rkl. Listovs Udvalg af engelske Forfattere II. Hefte; dernæst Coopers The Pilot S. 1-240; repeteret Listovs Læsestykker II. Afd. Af Grammatiken repeteret de uregelmæssige Verber. Indtil Jul 1 Hjemmestil ugentlig, ialt 14. Cursorisk 1400 S. — 3die Realkl. Listovs Ledetraad I. Afd. (kun de engelske Stykker) og II. Afd.; derefter Sammes Udvalg af engelske Forf. S. 1.; repeteret Listovs Ledetraad II. Afd. I Grammatik de uregelmæssige Verber. Stile 29, deraf paa Skolen 5. — 2den Realkl. Fabricius & Møllers Lærebog II. Afd. repeteret; læst Listovs Ledetraad II. Afd. og Læsebog I. Afd. Endelig repeteret Listovs Ledetraad II. Afd. I Grammatik de uregelmæssige Verber. Skriftlige Arbejder 56, deraf paa Skolen 22. — 1ste Realkl. Fabricius & Møllers Lærebog I. og II. Afd. Skriftlige Arbejder 104, deraf paa Skolen 14.

Religion (Børre).

3die Kl. Af Assens's Bibelhistorie er læst S. 163 — 234; Balslevs Katekismusforklaring; endel tidligere lærte Psalmer ere repeterede med Optagelse af enkelte nye. — 2den Kl. Assens's Bibelhistorie S. 139—204; af Balslevs Katekismusforklaring S. 1—36, 57—72; Psalmer ligesom i 3die Kl. — 1ste Kl. Assens's Bibelhistorie S. 1—69; af Katekismusforklaringen S. 1—30 (Troen); omtrent 10 Psalmer ere lærte udenad.

Historie.

6te Kl. (Bricka). Thriges Lærebøger i Oldtidens og de nordiske Rigers Historie; Blochs Lærebøger i Middelalderens, den nyere og den nyeste Tids Historie. — 5te Kl. (Bricka). Thriges Lærebøger i Oldtidens Historie, I.—V. Afsnit; Blochs Lærebøger i Middelalderens og den nyere Tids Historie. — 4de Kl. (Bricka). Kofods Udtog

af Verdenshistorien: den nyere og nyeste Historie i England, Spanien, Portugal, Tyskland, Nederlandene, Helvetien, Italien, de østeuropæiske og asiatiske Folk. Realisten tillige det øvrige af samme Bog, med Undtagelse af Oldtidens Historie, som er læst efter det mindre Udtog. — 3die Kl. (Bricka) Kofods Udtog af Verdenshistorien: Frankrigs, Englands, Spaniens, Portugals og Tysklands Historie. — 2den Kl. (Reinhard). Blochs Lærebog for Real-skoler: Middelalderens Historie. — 1ste Kl. (Reinhard). Samme Bog: Oldtidens Historie.

Geografi.

4de Kl. (Petersen). Hele Geografien repeteret efter Erslevs Lærebog Nr. 2. — 3die Kl. (Petersen). Asien, Afrika, Amerika og Australien efter Erslevs Lærebog Nr. 2. — 2den Kl. (Reinhard). Erslev Nr. 2: Sydeuropa, Asien, Afrika og Amerika. — 1ste Kl. (Reinhard). Samme Bog: forfra til de britiske Øer.

Mathematik og Regning.

Mathematik (de brugte Lærebøger ere: Holmstedes Ledetraad i Arithmetik og sammes Ledetraad i Plangeometri, samt i I. og II. Kl. Assens's Arithmetikens Begyndelsesgrunde). 4de Kl. (Bendz). I Plangeometrien er læst fra Nr. 217 og ud. I Arithmetik er læst Læren om Ligninger, Logarithmer, Rækker og Rentesregning. Opgaver hjemme 33 Gange. — 3die Kl. (Bendz). I Plangeometrien er læst fra Nr. 265 til Nr. 324. I Arithmetik er læst Læren om Decimalbrøk, Rod og Ligninger af 1ste Grad med een ubekjendt. 22 Opgaver. — 2den Kl. I Plangeometrien (Petersen) er læst fra Nr. 153 til Nr. 265. I Arithmetik (Bendz) er læst Læren om Brøk efter Assens, Potens med Bogstavregning og Decimalbrøk efter Holmsted. 21 Opgaver. — 1ste Kl. (Bendz). I Plangeometrien er læst forfra til Nr. 153. I Arithmetik er læst efter Assens til Brøk. — Regning. Hansens Regnebøger ere benyttede, men Undervisningen har forøvrigt nøje været knyttet til Mathematiken, navnlig Proportionslæren.

Naturlære.

6te Kl. (Bendz). I Holtens Naturlære er læst fra Bølgebevægelse og ud. Astronomi efter Jørgensens Lære-

bog. — 5te Kl. (Petersen). Holtens Naturlære læst § 1-195 og § 237-272; repeteret § 1-157. — 4de Realkl. (Petersen). Et Kursus i Naturlære efter Holtens Bog, et Kursus i Botanik efter Johnstrups Lærebog. — 3die Realkl. (Petersen). Holtens Naturlære § 1-145.

Naturhistorie (Petersen).

4de Kl. Et Kursus i Zoologi efter Lützens Lærebog Nr. 2, et Kursus i Botanik efter Petits Lærebog. I Sommerens Løb er der foretaget botaniske Udflugter med 4de-1ste Klasse. — 3die Kl. I Zoologi: Det menneskelige Legeme efter Lützens Lærebog; i Botanik; Den specielle Del efter Petits Lærebog. — 2den Kl. De koldblodige Bendyr samt Leddyr og Bløddyr. I Sommerens Løb ere en Del Planter blevne gennemgaaede og beskrevne — 1ste Kl. Læst de koldblodige Bendyr samt Leddyrene. I Sommerens Løb ere en Del Planter blevne gennemgaaede og beskrevne.

Skrivning.

4de og 3die Realkl. (Hertel) har havt Øvelse i Skrivning 1 Time ugentlig. — 2den og 1ste Kl (Børre). 2den st. Kl. har havt 1 Time ugentlig, 2den og 1ste Realkl. samt 1ste st. Kl. 2 Timer ugentlig. Begge Alfabeter ere indøvede efter Bjerrings Forskrifter; dog er der fornemmelig krævet og indøvet en ren og tydelig Skrift med sikre og bestemte Træk. Hver 14de Dag er der givet enhver af Skolens Disciple en særlig Karakter for Orden med deres skriftlige Arbejder.

Tegning (v. d. Recke).

Frihaandstegning er indøvet med alle fire Realklasser, 2 Timer ugentlig med hver. Til Fortegninger ere Prof. Helsteds Tegnehefter benyttede, og desuden er efter foregaaende Foredrag, i 3die Realkl. over Perspektivlæren og i 4de over Skyggelæren, Tegninger i disse Klasser udførte efter fritstaaende geometriske og andre Figurer. Endelig have Eleverne af 4de Realkl., som sidde andet Aar i Klassen, udført flere beskyggede Tegninger med Sortkridt efter Gjenstande i Naturen.

Beretning om Skarpskydningen i Sommeren 1874

Antal Disciple, som have deltaget i Øvelserne.	Distance i Alen.	Skud- denes Antal.	Antal af Træffere (i frit Anslag.)	Points. Summa.	Middeltal.
---	---------------------	--------------------------	---	-------------------	------------

Fra 25de April til 27de Juni:

13,	50	30	25	46	1,53
senere	100	215	207	468	2,17
9	150	50	46	109	2,18
	200	125	117	271	2,17

Fra 22de August til 10de Oktober:

12	50	90	86	143	1,59
	100	110	100	139	1,27
	150	60	59	97	1,62
	200				
Sum paa alle Distancer		680	640	1273	1,87

Anm. Skydedagenes Antal har i det hele været 14.

V.

Foredrag. Oplæsning. Skovtur.

I.

Der er en lille Pjece „om det græske Statsliv i Oldtiden“ af Dr. phil. Christensen, som allerede bruges i flere Skoler. Jeg har følgende Udtalelse af en af mine

Venner om Bogen, da den udkom 1869: „Denne Bog er at anbefale for dens Korthed, Tydelighed og det usmykkede Sprog; som Skolebog betragtet opfylder den vistnok alle billige Fordringer. Det er at rose, at Forf. ved korte Antydninger har paavist Lighedspunkterne og Forskjellene mellem Forfatningerne i Rom og Athen; enkelte Steder har han ogsaa givet nogle Fingerpeg til moderne Forhold, men ikke nok; det kunde netop være ønskeligt, at gjennemgaaende Forskjel og Lighed mellem det antike og det moderne holdtes de lærende for Øje.“ Disse sidste Ord ere talte mig ud af Hjertet. Da jeg var Lærer ved de kjøbenhavnske Skoler, gjorde det ofte et underligt Indryk paa mig, naar jeg som Lærer i Græsk eller Latin gjennemgik Romns eller Athens Statsforhold og mærkede, hvor aldeles uvidende mangen en flink Discipel var om vor egen Statsorden siden 1848. Det samme har jeg naturligvis ogsaa følt her. Men denne Brøst er ikke saa let at raade Bod paa, som det ved første Øjekast synes. Vi Skolemænd betakke os for Politiseren i Skolen, hvad enten det gaaer i den ene eller anden Retning. Den flittige Lærer og Discipel har desuden Læs nok at trække til, at man turde dvæle længe ved det, som Livet udenfor Skolen synes at maatte give Disciplene Anledning nok til at gjøre sig bekjendte med. Men det har efter min Mening vist sig, at det, som det kom an paa, en sikker, bestemt Kundskab om Hovedpunkterne i Statsmaskineriet, i Reglen ikke er tilstede hos Flertallet af Disciplene. Det var mig derfor meget kjærkomment, da Ministeriet i Slutningen af forrige Sommer sendte til Skolen — uden nogensomhelst Opfordring — et Eksempplar af Hr. A. Løvenborgs Tabeller over den danske, norske og svenske Statsorden; thi vel kunde jeg have ønsket det hele mere sammenarbejdet, men Værket er dog en Hjælp, man bør være Forfatteren taknemmelig

for, og jeg har ogsaa straks ladet disse Tavler ophænge i øverste Klasse. For at drage Disciplenes Opmærksomhed lidt bestemtere hen paa dette sammentrængte Grundrids, anmodede jeg Læreren i Historie i de højere Klasser, Hr. Adjunkt Bricka om, at han udenfor Skoletiden vilde gennemgaa og sammenligne de tre nordiske Rigers nuværende Statsorden. Denne Anmodning imødekom han med stor Beredvillighed. I en Række Foredrag Lørdag Middag udviklede han for 6te og 5te Klasses Disciple og for de to ældste Realister kort, men klart Danmarks, Norges og Sverigs Statsmaskineri. Jeg var selv tilstede hver Time, og jeg troer, at Hr. Bricka heldig undgik at fortabe sig i Enkeltheder og paa den anden Side ikke lod det være nok med almindelige Antydninger, men stillede hvert Lands enkelte Institutioner bestemt frem, og ligeoverfor de tilsvarende i de to andre Lande.

II.

Som de foregaaende Aar glædede Hr. Kristian Mantzius ogsaa i Aar Skolen med at holde en Række Op-læsninger hver fjortende Dag.

III.

I det forløbne Aar have Disciplene kun haft een større Fest, Skolens almindelige Skovtur, som Styrelsen, den daværende femte Klasse, gav en vel lang Udstrækning, men Disciplene morede sig fortræffeligt. Først kjørtes der til Slagslunde Skov, hvor man glædede sig ved de forskjellige smukke Udsigter, indtog en lille Forfriskning og spøgede saa paa bedste Maade. Derfra drog vi til Slangstrup, hvis gamle Kirke blev Gjenstand for Undersøgelse, og hvor Mindet om Skolens Discipel Kingo kaldtes til Live i hans Fødeby ogsaa ved at nogle af hans Sange bleve spillede paa Orgelet. Saa gik Turen gennem Frederikssund til Jægerspris, hvor man med stor Forekommenhed gav Disciplene Adgang til Slottets

forskjellige Værelser og viste dem de mange Minder, som her findes om Frederik den syvende. Efter at have spadseret lidt om i den smukke Slotshave, kjørte vi til Jægerspris' Færgegaard, hvor den øvrige Del af Dagen tilbragtes med Sang og Tale og al Slags Sport. Det var desværre over Midnat, inden vi kom tilbage til Hillerød, hvilket jeg meget beklager og undskylder navnlig hos dem, som ved at yde Vogne havde gjort det muligt for Disciplene at foretage denne ligesaa forfriskende som virkelig ogsaa belærende Udflygt i samlet Skare.

VI.

Elementarskolen.

Som bekjendt ere de svenske Programmer saaledes indrettede, at de indeholde Aarsberetning ikke blot om den paagjældende Skole, men ogsaa om andre mindre Skoler i Nærheden. Jeg har i Aar tilladt mig noget lignende ved nedenfor at give en Førtegnelse over Disciplene i Elementarskolen og en Udsigt over det, der i Aarets Løb er læst i denne Skole. Thi skulle de forskjellige Slags Skoler begynde at arbejde sammen med hinanden, er det først og fremmest nødvendigt, at man nøje kjender, hvad der bliver læst eller indøvet i hver enkelt Klasse af de forskjellige Egenes Undervisningsanstalter. Dette vilde vistnok kunne opnaaes, hvis det ligefrem paalagdes en af Skolerne i et Amt at optage saadanne detaillerede Efterretninger fra de øvrige.

Ved forrige Skoleaars Slutning udgjorde Antallet af Disciplene i Elementarskolen 18, deraf optoges i den lærde Skole den 15de August f. A. tre Disciple, to ud-

meldtes straks efter Sommerferien og een senere, derimod optoges 13 nye. Antallet er nu 25, der ere fordelte saaledes i Klasserne:

A. *)

(10 til 11 Aar.)

- 1) Anton Günther Ellbrecht, Søn af Lieutenant E.
- 2) Frederik Vilhelm Limpricht, Søn af Forpagter L.
- 3) Niels Frederik Stanislaus Langkilde, Søn af Prokurator L. — 4) Oscar Thorning Petersen, Søn af Tobaksfabrikør P. — 5) Julius Marius Theodor Hersom, Søn af Kjøbmand H. — 6) Harald Plenge, Søn af Forpagter P. — 7) Niels Simon Schiødtz, Søn af Hestehandler S.

B.

(9 til 11 Aar.)

- 1) Ludvig Rasmus Koch, Søn af Forpagter K. —
- 2) Ove Vilhelm Petersen, Søn af Adjunkt P. — 3) Schack Frands Anders Krogh, Søn af Kroejer K. i Store Lyngby. — 4) Christian Frederik Burmeister, Søn af afd. Kaptajn, Kammerjunker B. — 5) Louis Christian Maximilian Svendsen, Søn af Prokurator S. — 6) Andreas Peter Georg Damm, Søn af Forpagter D. paa Sophienborg. — 7) Carl Theodor Philipsen, Søn af Branddirektør P. — 8) Victor Philip Sophus Vilhelm Rosen, Søn af fhv. Overpræsident, Kammerherre R. til Henriksholm. — 9) Johan Adam Lumholdt, Søn af Landinspektør L. — 10) Vilhelm Frederik Christian Lumholdt, Broder til frg. — 11) Ludvig Schiødtz, Broder til Nr. 7 i A. — 12) Johannes Ernst Brusck, Søn af Tobaksfabrikør B.

C

(8—10 Aar.)

- 1) Niels Vilhelm Abben, Søn af Tømmermester A. —

*) Hvor Hjemsted ikke er sat til, er det Hillerød eller nærmeste Omegn.

- 2) Carl Ferdinand Vilhelm Jessen, Søn af afd. Manufakturhandler J. — 3) Olaf Plenge, Broder til Nr. 6 i A. — 4) Johan Frederik Utke Damm, Broder til Nr. 6 i B. — 5) Gunni Emanuel Vilhelm Engelbrecht Hersom, Broder til Nr. 5 i A.

Det i Aarets Løb læste eller indøvede.

Klasse A.

Dansk (Bricka). Funch, Røgind og Warburgs danske Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse, under hvilken sidste navnlig Sætningslæren er indøvet. En Del Digte lærte udenad efter „Sange og Digte til Danmarks Melodier“ (Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 15, 21, 33, 40, 42, 45, 81, 117, 150, 196). 40 Stile (Gjenfortælling).

Tysk (Hertel). Simonsens Læsebog for de lavere Klasser S. 33—101. Af Simonsens Formlære det væsentligste af Substantivernes Kjøen og Deklination, Adjektiver, Talord, Pronominer, Verber og Præpositioner. Mundtlige og skriftlige Øvelser i at oversætte fra Dansk til Tysk efter Holbechs og Petersens Materialier. 40 Stile ere skrevne hjemme.

Fransk (Mathiesen). Arlauds Lærebog efter den Ahnske Methode S. 1—60 læst og repeteret, de danske Stykker endog flere Gange. Stil 1 a 2 Gange om Ugen (efter Bogens danske Stykker), ialt 65, hvoraf 4 paa Skolen.

Religion (Børre). Balslevs Bibelhistorie, Luthers lille Katekismus, en Del Psalmer.

Historie (Bricka). Kofods mindre Udtog af Verdenshistorien, Müllers Danmarkshistorie ved Barfod.

Geografi (Petersen). Et Omrids af Geografien først efter Landkort, senere efter Erslevs mindste Bog.

Regning (v d. Recke). De fire Regningsarter med benævnte Tal; den større Tabel; samtlige Tabeller over Landets Mønt, Maal og Vægt (ældre og nyere); benævnte Størrelsers Resolution og Reduktion; Reguladetri med hele Tal. De flinkere Elever have desuden af Brøkrengningen gennemgaaet: Brøkers Forkortning, de fire Regningsarter med ubenævnte og benævnte brudne Tal, samt Reguladetri med Brøk. Hovedregningsopgaver med alle Elever.

Naturhistorie (Petersen). Pattedyrenes og Fuglenes Naturhistorie med Forbigaaelse af Tandforhold, Benbygning osv. efter Lützens Lærebog Nr. 2.

Skrivning (Frk. Berg). Der foretages kun Indøvelse af den runde Skrift, efter Bjerrings Forskrifter.

Klasse B.

Dansk (Bricka). Funch, Røgind og Warburgs danske Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse, under hvilken sidste Ordklasserne og Bøjningerne ere gennemgaaede; en Del Digte lærte udenad efter „Sange og Digte til Danmarks Melodier“ (Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 15, 21, 33, 40, 42, 45, 81, 117, 150, 196). 40 Stile (Diktat).

Tysk (v. d. Recke). De sidste Smaastykker i J. Listovs lille tyske Læsebog fra Nr 31 af oversatte fra Tysk til Dansk og fra Dansk til Tysk. I Grammatiken er Artiklernes og Substantivernes Deklinationer gennemgaaede, ligeledes de regelmæssige Verbers Hovedformer; de første fem sammenhængende Læsestykker i Simonsens ovenomtalte Læsebog gennemgaaede og mundtlig oversatte, saavel fra Tysk til Dansk som fra Dansk til Tysk.

Religion (Børre). Af Balslevs Bibelhistorie er læst forfra til Jesu Undergjæringer. En Del Psalmer.

Historie (Bricka). Kofods mindre Udtog af Verdenshistorien til Pompejus og Cæsar; Müllers Danmarkshistorie ved Barfod til Kalmarunionen.

Geografi (Petersen). Et Omrids af Geografien først efter Landkort, senere efter Erslevs mindre Lærebog.

Regning (v. d. Recke). De fire Regningsarter med ubenævnte og benævnte Tal ere gennemgaaede, og den større Tabel, ligesom Tabellerne over ældre og nyere Mønt, Maal og Vægt, indøvet. De flinkeste Elever have desuden gennemgaaet benævnte Talstørrelsers Resolution, samt begyndt paa Reguladetri med hele Tal.

Naturhistorie (Petersen). Pattedyrenes og Fuglenes Naturhistorie med Forbigaaelse af Tandforhold, Benbygning osv. efter Lützens Lærebog Nr. 2.

Skrivning (Frk. Berg). Disciplene bleve først øvede i at skrive enkelte Bogstaver, derpaa enkelte Ord og efterhaanden hele Sætninger efter Bjerrings Forskrifter.

Tegning (Frk. Berg). Øvelserne ske efter Heinr. Janniches „Vejledning til Frihaandstegning“, som inde-

holder let gjengivelige Former af bekendte Gjenstande. 1ste Hefte.

Klasse C.

Dansk (Frk. Berg). Øvelse i Indenadslæsning efter Funch, Røgind og Warburgs danske Læsebog; efter „Sange og Digte til Danmarks Melodier“ ere følgende Digte lærte udenad: 1, 33, 45, 60, 67, 70, 72, 73, 85, 87, 96, 135, 149, 150–51, 196, 208, og i Tillæget 1–6, 8, 11–12, 17, 19; disse Digte ere tildels tillige sungne i Timen; de prosaiske Stykker i Læsebogen fra S. 114 til 130 og fra S. 167 til 194 ere lærte udenad; dog er det ikke blevet forlangt, at Disciplene nøjagtig skulde bruge Bogens Ord, men kun saa nær som mulig gjengive Indholdet; Øvelse i at finde Grundord, Omsagn, Gjenstand og Hensynsbetegnelsen i lette enkelte Sætninger; af Taledelene ere Hovedord, Udsagnsord, Tillægsord og Stedord indøvede. I Retskrivning øves Disciplene ved først at skrive efter Bog, derpaa lidt Diktat, senere skrive de ogsaa en oftere fortalt lille Historie. I Reglen 4 skriftlige Arbejder om Ugen.

Tysk (v. d. Recke). Undervisningen i Tysk er begyndt med at bibringe Eleverne de første Begreber om de tyske Ords Form ved at meddele dem en Del Benævnelser paa de for Barnets Øje almindelig forekommende Gjenstande. Derefter er Indenadslæsningen paa-begyndt tilligemed Oversættelse af simple Sætninger efter J. Listovs lille tyske Læsebog (de 30 første Stykker). Af Grammatik er lært Artiklernes og Hjælpeverbernes enkelte Former.

Religion (Børre). Balslevs Bibelhistorie forfra til S. 51 (Jøderne under Ægypter og Syrer); en Del Psalmer ere lærte udenad (Nr. 19, 57, 86, 87, 88, 141, 143, 149, 150, 222).

Historie (Børre). Den nordiske Sagnhistorie efter Klassens danske Læsebog (af Funch, Røgind og Warburg).

Geografi (Børre). Efter en kort Udsigt over Jordens Form, dens Poler, Ækvator, Meridian, dens Bevægelse om sin Akse og om Solen, ere Disciplene blevne øvede i at finde sig til Rette paa Globus og Kort. Dernæst er Europas Geografi i større Træk med Lande, Hovedstæder

og tilsidst udførligere Danmark, Norge, Sverig, Rusland, Tyskland og de britiske Øer gennemgaaet.

Regning (v. d. Recke). De fire Regningsarter med ubenævnte Tal indøvede og tildels repeterede; den hele lille og det meste af den større Tabel gennemgaaet.

Naturhistorie (Petersen). En Del Pattedyr og nogle Fugle ere først gennemgaaede uden Bog; senere ere enkelte Stykker lærte efter Lütkens Lærebog Nr. 2.

Skrivning og Tegning (Frk. Berg) som Klasse B.

Gymnastik (From). Alle tre Klasser øves i Fællig: Forberedelsesøvelser, de forskellige Gang- og Løbeøvelser, Springøvelser (i Højden og Længden), Klavreøvelser, blandede Øvelser. Badning under Gymnastiklærerens Tilsyn i Sommermaanederne. Ofte smaa Marschtoure med Trægeværer.

Sang (Bricka) Fædrelandske og andre bekendte Sange indøvede i enstemmig Sang.

VII.

Videnskabelige Apparater.

A. Fortegnelse over de i Aaret 18⁷⁴/₇₅ i Skolebibliotheket indsatte Værker.*)

Ålund, O. W., Uppfinningarnes Bok. 1 Bd. 1874.

Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1873.

Abbildungen zur Geschichte der Schrift v. H. Wuttke. 1873.

Annalen der Physik u. Chemie v. Poggendorff. 1873.

— — — — — Ergänzungsband V. 1871.

Andria, P. Terenti, v. Reinhold Klotz. 1865.

Archiv, Historisk, udg. af Joh. Petersen og F. C. Granzow. 1873.

*Ariosto, Rasender Roland, übers. v. J. D. Griess. 1—5. Leipzig 1851.

G) Beissel, C., Øvelser til den tydske Grammatik. 1874.

Berggreen, A. P., Kompositioner. B. I—III. 1872—74.

*Bible, the holy. Glasgow 1843.

* — la sainte par David Martin. 1793.

*) De med * betegnede ere indkjøbte paa Auktioner, navnlig erholdtes en Del paa Auktion her i Byen efter Provst Hansen for saa godt som intet. De med G) betegnede ere Gaver.

- *Biblia sacra Tiguri. 1764.
 Bibliotheca Philologica, herausg. v. W. Müldner. 1873.
 Bing, F., og Jul. Petersen, Statsøkonomiens Grundsætninger. 1874.
 Brandes, G., Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Literatur. 1874.
 Bricka, C. F., Frederik den andens Ungdomskjærlighed. 1873.
 Brøchner, Dr. H., Den græske Philosophies Historie i Grundrids.
 Brøndsted, P. O., Nogle Ord til Oluf Worms Amindelse. Kbh. 1835.
 *Buffon, M., Histoire naturelle. 1769. I—XIII Tom.
 Bøgh, Erik, Otte nye Forelæsninger. 1874.
 *Calderon, Dronning Zenobia. Overs. Kbh. 1849.
 * — Schauspiele, übers. v. J. D. Griess. I—IV. Berlin 1815—24.
 Cantu, Cesare, Verdenshistorie ved E. Holm og Ph. Weilbach. 4de Bd. 1874.
 Centralblatt, litterarisches, für Deutschland v. Friedr. Zarnke. 1873.
 Ciceronis, M. T., Epistolæ. Recognovit D. Alb. Wesenberg. I—II. 1872.
 Conversationslexicon, Nordisk, H. 9—15.
 Dahl, Hans, Dansk Hjelpeordbog. 1874.
 Dampmaskinens Historie af Karl Schmidt. 1874.
 Danmarks, Norges og Sverigs Historie. 4de Del. 1873.
 De dialecto Cretica quæstiones grammaticæ. Scripsit H. Helbig. 1873.
 *Dessau, D., Lærebog i Stenografi. Kbh. 1853.
 * — Kortfattet Lærebog i Gabelsbergers Stenografi. 2den Udg. Kbh. 1870.
 Die darwinsche Theorie und die Sprachwissenschaften v. Aug. Schleicher. 1873.
 *Dietsch, R. C., Sallusti Crispi Catilina et Jugurtha. 1852.
 Diplomatarium Flensborgense af H. C. P. Sejdlin. 1873.
 *Dryden, John, Original Poems I—II. 1766.
 Essays von Max Müller, 3ter Band. 1872.
 *Euler, Leonhard, Vollständige Anleitung zur Algebra. I—II. 1771.
 Ewald, H. F., Agathe. 1873.

- *Fabricius, J. A., Bibliotheca latina. I—III Lips. 1773.
 Folkelæsning. 1873.
 For Ide og Virkelighed, udg. af R. Nielsen og Rud.
 Schmidt. 1873.
 Forster, John, Charles Dickens' Levnet. 1872—74.
 Fra Luthers Tid. Overs. fra Engelsk. I—II. 1873.
 Fra alle Lande, udg. af L. Zinck. 1873.
 Fra Videnskabens Verden, udg. af Guldberg, C. og Jul.
 Lange, W. Scharling og W. Thomsen. 1ste Række.
 1874.
 Fryxell, A., Berättelser ur Svenska Historien. 40—41
 Delen. 1871—72.
 Grimm, J. und W., Deutsches Wörterbuch. IV Bd. II.
 Abth. 1874.
 G) Grøndahl, Benedict, Ilions-Kvædi. 1856.
 Hansen, Chr., Elementær Arithmetik og Algebra. 1ste
 Del. 1873.
 *Hansen, H. O., Den norske Literatur fra 1814 indtil
 vore Dage. Kbh. 1862.
 Heise, Victor, Sangenes Sang. 1863.
 *Herder, E. G., Älteste Urkunde der Menschengeschichte.
 I—II. 1774.
 * — Vom Geist der ebräischen Poesie. 1787.
 * — Ideen zur Philos. der Geschichte der
 Menschheit. 1785.
 Hertz, Henr, Dramatiske Værker, 18de Bind. 1873.
 *Heyne, Ch. G., Epicteti Enchiridion græce et latine.
 1783.
 Hof- og Statskalender, Dansk, for 1874.
 Nogle utrykte Breve af Ludv. Holberg, udg. af P. B.
 Hansen. Christ. 1858.
 *Holberg, L., Nicolai Klimii iter subterraneum. Recogn.
 C. G. Elberling. Hauniæ 1866.
 Homers Ilias v. J. la Roche. I—II Th. 1870—71.
 Høyen, N. L., Skrifter, ved J. L. Ussing. II Bd. 1874.
 Ibsen, H., Kejser og Galilæer. 1873.
 *Johannsen, C. Th., Hebraisk Formlære. 1835.
 Indogermanisch, semitisch u. hamitisch v. Dr. Martin
 Schultze. 1873.
 Ivar Lykkes Historie af Fr. Paludan-Müller. 3die Del.
 1873.

- *Jung, C. F., Eksempelsamling til Indøvelse af de vigtigste Regler i den franske Syntaks. 1874.
- *Klopstock, Messias, nebst Oden, Biographie und Bildniss. 1828.
- Leuormant, Fr, Essai sur la propagation de l'alphabet phénicien. 2ième T. 1873.
- Atlas de l'histoire ancienne de l'orient. Paris.
- *Lexicon Syriacum, autore Ægidio Gutbirio. 1667.
- *Lindberg, Chr., Hebraisk Grammatik. 1828.
- *Lindemann, Titi Macci Plauti comoediæ tres. 1844.
- *Listov, Om Brødrene Wesley og Methodismen. 1861.
- Lorentz, L., Kortfattet Naturlære. 1865.
- *Luther, M., Biblia. 1738.
- Magazin, Danske, IV, 1. 1874.
- *Marckmann, Bogtrykker Benj. Franklins Liv og Levnet. 1837.
- *Marmontel, M., Contes moraux et pièces choisies. 1—3. 1803.
- * — Bélisaire. 1768.
- Materialier til franske Stiløvelser ved Chr. Sick. 1873.
- *Maximus, Val., Sammlung merkwürdiger Reden und Thaten. Uebers. v. Friedr. Hoffmann. 1829.
- Mémoire sur l'origine égyptienne de l'alphabet phénicien par J. de Rougé. 1874.
- *Metastasio, P., Opere. I—XII Tom. Venezia 1781.
- *Mille et une nuits, les. I—II. 1842.
- *Molbech, C., Fortællinger og Skildringer af den danske Historie. I—II. Kbh. 1837.
- Monrad, D. G., Skoleloven og Folkethinget. 1873.
- *Montaigne, M., Essais. I—III. 1793.
- Müller, Friedr., Allgemeine Ethnographie. 1873.
- Zendstudien. I—III. 1863—72.
- Armeniaca. I—III. 1865—71.
- Eranica. 1871.
- Beiträge zur Morphologie und Entwicklungsgeschichte der Sprachen. I. 1871.
- Zur Suffixlehre des indogermanischen Verbuns III. 1871.
- Müller, J. G., Die Semiten in ihrem Verhältniss zu Chamiten und Japhetiten. 1872.

- Munch, P. A., Samlede Afhandlinger, udg. af Gustav Storm. I. 1873.
- Möbius, Th., Ueber die altnordische Sprache. 1872.
- Møller, C. F. C., Læren om Tal. 2den Udg. 1873.
- Møller, Otto, Gudstjeneste i Skolen. 1873.
- Politik og Kristendom. 1873.
- *Møller, P. L., Bogtrykkerkunstens Historie. 1841.
- Natur og Aand, Bidrag til en med Fysiken stemmende Naturfilosofi af R. Nielsen. 1873.
- Ordbog, Norsk, med dansk Forklaring af Ivar Aasen. 1873.
- *Orelli, Aloysius v. Zürich. 1797.
- Overskou, Th., Den danske Skueplads's Historie ved Edg. Collin. 1—3 Hft. 1874.
- Paulsen, Ad., Naturkræfterne, deres Love og vigtigste Anvendelser. I Bd. 1874.
- *Pellico, Silvio, Sämmtliche Werke aus Ital. von Kannegiesser und H. Müller. 1835.
- Petersen, Joh., Billeder fra Livet i Oldtiden hos Grækere og Romere. 1874.
- Phillips, George, Die Wohnsitze der Kelten auf der pyrenäischen Halbinsel. 1872.
- Plenge, J., Nogle Træk af Livet i Kjøbenhavn. 1873.
- *Plinii Secundi, Epistolarum delectus v. G. Herbst. 1839.
- *Pope, Alex, Poetical Works. I—II.
- *Rembrandt, A., Nye Eventyr. Kbh. 1857.
- Runeberg, Samlade Arbeten. 6te Bd. 1871.
- *Sabl, Laurent., Epicteti Enchiridion græce et latine. 1783.
- Epicteti Manuale. 1791.
- Samlinger, Danske, for Historie, Topografi, Personal- og Literaturhistorie. 1872—73.
- Samlinger til jydsk Historie og Topografi. III Bind. 1870—71.
- Schultze, M., Geschichte der Alt-Ebräischen Literatur. 1870.
- Semitischen Völker, die, Versuch einer Charakteristik v. D. Chwolson. 1872.
- Seneca, Tre Dialoger, udg. af M. C. Gertz. 1873.
- *Shenstone, W., The works in verse and prose. 1777.
- Springer, Anton, Geschichte Oesterreichs seit dem Wiener Frieden 1809. 2ter Th. 1865.

- *Stael-Holstein, Mme de, De la littérature. 1800.
 Studien zur griech. u. latein. Grammatik, herausg. von
 Georg Curtius. 6 Bd. 1873.
- Taine, H., Englands Literatur under Renaissancen, overs.
 af H. Vodskov. 1874.
- Terenti, P., comoediæ. Recensuit Alfr. Fleckeisen. 1871.
- *Thomson, James, The seasons. Edinburgh 1795.
- Thorsøe, Al., Den danske Stats politiske Historie fra
 1800—64. 1873.
- Tidsskrift for Physik og Chemi, udg. af A. og J. Thom-
 sen. 1872.
- for Mathematik, udg. af H. Zeuthen. 1873.
- for popul. Fremstilling af Naturvidenskaben.
 1873.
- for Filologi og Pædagogik. 10de Aargang.
 1872—73.
- Nordisk, for Filol. og Pædagogik. Ny Række.
 1ste Bind. 1874.
- Trier, H., Amos Commenius's Grundtanker om Opdragel-
 sen og Undervisningen i hans Didactica magna. 1874.
- Tuxen, J. G., den danske og norske Sømagt. 1875.
- Ueber die Resultate der Sprachwissenschaft. Vorlesung
 v. F. Max Müller. 1872.
- *Ursin, Georg F., Bogtrykkerkunstens Opfindelse og Ud-
 vikling. 1840.
- Ussing, J. L., Fra en Reise, archæologiske Skildringer.
- *Valenti, Giuseppe, Le rime italiane del Petrarca. 1785.
- Vanicek, Alois, Etymologisches Wörterbuch der latein.
 Sprache. 1874.
- Viudiciæ Gellianæ alteræ, Brief an Hrrn. J. N. Madvig
 v. M. Hertz. 1873.
- Volmers, Wörterbuch der Mythologie aller Völker. Neu
 bearb. von Dr. W. Binder. 3te Aufl. 1874.
- Vorlesungen über die vergleichende Lautlehre des San-
 skrit, des Griechischen u. des Lateinischen v. G. J.
 Ascoli, übers. aus Ital. v. J. Bazzigher und H.
 Schweitzer-Sidler. 1872.
- Wilckens, C. F., Træk af Thorvaldsens Kunstner- og
 Omgangsliv. 1874.
- Winkel-Horn, Fr., Mennesket i den forhistoriske Tid.
 1874.

*Whitte, Hebraisk Sproglære. 1842.

G) Wisén, Th, Homiliu-Bók. 1872.

Wörterbuch zum Rig-Veda von Herrm. Grassmann. 3te Lief. 1874.

*Wormius, O., M. T. Ciceronis orationem pro M. Marcello notheias suspicione liberare conatus est. 1803.

*Young, E., Nachtgedanken. I—II. 1769.

B. Gaver dels til Bibliotheket, dels til Oldsagerne.

Siden Fortegnelsen i Programmet for 1873 ere følgende Gaver modtagne:

Homiliu-Bók, efter en Handskrift från 12te Aarh., utg. af D. Th. Wisén (fra Rektor Berg). Lund 1872.

Iliions Kvædi, gefid ut af Ben. Grøndahl, 1856 (fra Stud. Brasen).

Dizionario italiano-tedesco e tedesco-italiano del signor Nic. di Castelli, edit. 2da da Carlo Coutelle. Leipzig 1759 (fra Pastor emerit. Briem i Slangstrup).

Af Discipel Hastrup: 1 Brudstykke af en Flintkniv og 1 Flintpilespid, fundne paa Næsbyholm.

— Limpricht: 1 Flintflække og 1 gammeldags Messing-Spiseske, fundne paa Faurholm.

— L. Damm: 1 Flintredskab, der synes at være brugt til Slibning.

— Parsbech: 1 rustent kort Sværd eller lang Kniv, 1 Flintsav og 1 Spydspids af Flint, alt fundet i Søborg Sø.

— Teisen: 1 meget omhyggelig forarbejdet Stenkile, funden ved Trollesminde.

— Jessen: 1 mindre Stenkile, funden ved Carlsberg.

— H. Hansen: 1 smuk firkantet Smalmejsel, funden ved Endrup.

— Stephensen: 1 Stenkile, funden ved Roskilde.

— i Elementarskolen Andersen: 1 ejendommelig Stenformation.

C. Den naturhistoriske Samling har modtaget følgende Forøgelse:

En Snarre Drossel (*Turdas pilaris*), Gave fra Discipel L. Damm.

Et Rotationsapparat til Anskueliggjørelse af Præcessionen.

VIII.

Bygningerne.

Forrige Sommer blev efter Ministeriets Bestemmelse for den af Rigsdagen bevilgede betydelige Sum hele den egentlige Skolebygnings Grund omhyggelig fornyet paa ethvert Punkt, idet de svære nedrammede Pæle, hvorpaa Bygningen tidligere havde hvilet, en efter en borthuggedes, eller rettere de Levninger, som vare tilbage deraf. Thi denne store Bygning havde i de sidste Par Aar bogstavelig hængt sammen ved Tømmerværket over Jorden, medens Fundamenterne under Jorden vare raadnede bort. Paa den Plads, som Pæleværket havde indtaget, nedlagdes Cement og dobbelt brændte Sten. Da Grunden var færdig, blev ligeledes begge Portpartierne ombyggede, og hele Bygningens Ydre eftersat og afpudset.

IX.

A. Summarisk Oversigt over Skolens ordinære Indtægter og Udgifter i Finantsaaret 18⁷⁴/75.

Indtægt:

Jordebøgsindtægt med Fradrag af Skatter	10,201	Kr. 42 Ø.
Renter af Skolens Kapitalformue	5,363	— 87 —
Skolekontingenter	4,818	— 50 —
Helsingørs Hospital	600	— ” —
Tilskud fra den almindelige Skolefond .	12,544	— 13 —
	<u>33,527</u>	<u>Kr. 92 Ø.</u>

Udgift:

Gager og Timebetaling	24,685	Kr. 41 Ø.
Pensioner og Vartpenge	4,408	— 48 —
Bibliothek og videnskabelige Apparater	769	— 94 —
Bygningernes Vedligeholdelse	500	— „ —
Badehus	80	— „ —
Inventarium	328	— 76 —
Brændsel og Belysning	983	— 67 —
Kommunale Udgifter	171	— 66 —
Regnskabsføringen	680	— „ —
Forsk. løbende og ekstraordinære Udgifter	1,073	— 27 —
Riffelskydning	100	— 86 —
	<u>33,782</u>	<u>Kr. 5 Ø.</u>

B. Stipendiekassen 18^{74/75}.

Indtægt:

Renter af Stipendiefondens Midler	547	Kr. 18 Ø.
Uddrag af Frederiksborg Sparekasse	268	— 14 —
Refusion	328	— 29 —
	<u>1,143</u>	<u>Kr. 61 Ø.</u>

Udgift:

Udbetalte Stipendier	907	Kr. 50 Ø.
Indsat i Frederiksborg Sparekasse	323	— 34 —
Regnskabsføreren's Procenter	12	— 77 —
	<u>1,143</u>	<u>Kr. 61 Ø.</u>

X.

Fordeling af Skolens Beneficier.

I. Skolens Stipendier: Mellemsste Stipendium, 35 Rd.: E. B. Larsen, C. J. L. Hildebrand, H. C. S. Lassen, H. C. D. Voigt, S. A. Jespersen. Laveste Stipendium, 20 Rd.: A. Henningsen, H. V. Brasen, J. O. H. Jespersen, C. V. P. Svendsen, J. F. Heger, L. M. H. L. Parsbech. Slagelse Stipendiet: P. C. Limpricht 50 Rd., C. V. P. Svendsen og H. C. S. Lassen 20 Rd.

2. Fri Undervisning: J. S. S. B. Ulrich, C. C. Albrechtsen, G. C. L. Swendsen, H. P. P. H. Baumgarten, A. B. Møller, C. J. Hansen, J. O. H. Jespersen, samt ekstraordinært: J. V. N. Reinhard.

3. Undervisning mod halv Betaling: H. C. S. Lassen og H. C. D. Voigt.

4. Det Moltkeske Legat for Embedsmænds skole-søgende Sønner, 40 Rd. til hver: J. S. S. B. Ulrich og C. V. P. Swendsen.

5. Det Treschowske Legat til Udredelse af Skolepenge: J. O. H. Jespersen og V. Lassen.

6. Legatum Bendtsenianum, 20 Rd. eengang for alle til en Student fra Frederiksborg Skole: H. C. C. Mortensen.

7. Frederiksborg Skoles Pladser paa Regentsen: J. H. Krog.

XI.

Tidstavle for Prøverne.

Afgangsproven.

A. For de studerende Disciple:

Skriftlig: Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (fri Opgave); Kl. 4—8 Fransk Stil. Onsdag den 16de Juni Kl. 8—12 Oversættelse fra Latin til Dansk; Kl. 4—8 Udarbejdelse i Modersmaalet (bunden Opgave).

Mundtlig: Onsdag den 7de Juli Kl. 8 Historie; Kl. 5 Fransk. Torsdag den 8de Juli Kl. 8 Græsk; Kl. 1 Engelsk; Kl. 5 Oldnordisk. Fredag den 9de Juli Kl. 8 Latin; Kl. 5 Naturlære.

Prøverne afholdes i 6te og 5te Klasses Læsestue, undtagen Prøverne i Naturlære og Naturhistorie, der afholdes i Værelset ved Siden af den fysiske Samling.

B. For Realkandidaten:

Skriftlig: Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Dansk Stil; Kl. 4—8 Arithmetik. Onsdag den 16de Juni Kl. 8—12 Tydsk Stil; Kl. 4—8 Geometri.

Mundtlig: Torsdag den 8de Juli Kl. 8 Geografi; Kl. 1 Engelsk; Kl. 5 Tysk. Fredag den 9de Juli Kl. 10 Matematik; Kl. 5 Naturlære. Lørdag den 10de Juli Kl. 12 Naturhistorie; Kl. 5 Historie.

Aarsprøven.

Skriftlig: V. Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Dansk Stil (fri Opgave); Kl. 4—8 Fransk Stil. Onsdag den 16de Juni Kl. 8—12 Latinsk Version; Kl. 4—8 Dansk Stil (bunden Opgave). Torsdag den 17de Juni Kl. 8—12 Engelsk Stil.

IV. Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Dansk Stil; Kl. 4—8 Arithmetisk Udarb. Onsdag den 16de Juli Kl. 8—12 Latinsk Stil; Kl. 4—8 Geometrisk Udarb. Torsdag den 17de Juni Kl. 8—12 Fransk Stil; Kl. 4—7 Latinsk Version.

III. Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—11 Dansk Stil; Kl. 4—7 Arithmet. Udarb. Onsdag den 16de Juni Kl. 8—11 Geometr. Udarb.; Kl. 4—7 st. Latinsk Version, R. Engelsk Stil. Torsdag den 17de Juni Kl. 8—11 st. Latinsk Stil, R. Tysk Stil; Kl. 4—7 Fransk Stil.

II. Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—11 Dansk Stil; Kl. 4—7 Tysk Stil. Onsdag den 16de Juni Kl. 8—11 Regning; Kl. 4—6 st. Latinsk Version, R. Engelsk Stil. Torsdag den 17de Juni Kl. 8—10½ st. Latinsk Stil; Kl. 4—7 Fransk Stil.

I. Tirsdag den 15de Juni Kl. 8—11 Dansk Stil; Kl. 4—7 Tysk Stil. Onsdag den 16de Juni Kl. 8—11 Regning; Kl. 4—6 Fransk Stil. Torsdag den 17de Juni Kl. 4—6 st. Latinsk Stil, R. Engelsk Stil.

Mundtlig: V. Onsdag den 7de Juli Kl. 8 Naturlære. Fredag den 9de Juli Kl. 8 Fransk; Kl. 12 Engelsk; Kl. 5 Oldnordisk. Lørdag den 10de Juli Kl. 8 Latin. Mandag den 12te Juli Kl. 8 Græsk; Kl. 12 Historie.

IV. Onsdag den 7de Juli Kl. 5 Latin. Torsdag den 8de Juli Kl. 8 Geografi; Kl. 5 Tysk. Fredag den 9de Juli Kl. 10 Matematik. Lørdag den 10de Juli Kl. 12 Naturhistorie; Kl. 5 Historie. Mandag den 12te Juli Kl. 5 Græsk.

III. Onsdag den 7de Juli Kl. 8 Fransk; Kl. 5 Naturhistorie. Torsdag den 8de Juli Kl. 8 Tysk; Kl. 5

Arithmetik. Lørdag den 10de Juli Kl. 8 Latin og Geometri; Kl. 12 Historie; Kl. 5 R. Naturlære. Mandag den 12te Juli Kl. 8 Græsk og Religion; Kl. 5 Geografi og R. Engelsk.

II. Onsdag den 7de Juli Kl. 8 Latin; Kl. 12 Arithmetik. Torsdag den 8de Juli Kl. 12 Religion. Fredag den 9de Juli Kl. 12 Fransk; Kl. 5 Historie. Lørdag den 10de Juli Kl. 8 Tysk og Geometri; Kl. 12 Geografi; R. Engelsk. Mandag den 12te Juli Kl. 12 Naturhistorie.

I. Onsdag den 7de Juli Kl. 12 Tysk; Kl. 5 Historie. Torsdag den 8de Juli Kl. 12 Arithmetik og Geometri; Kl. 1 Geografi. Fredag den 9de Juli Kl. 12 Dansk; Kl. 5 Religion. Lørdag den 10de Juli Kl. 5 Fransk. Mandag den 12te Juli Kl. 8 Naturhistorie; Kl. 12 st. Latin, R. Engelsk.

Tirsdag den 13de Juli Kl. 8 Lærermøde.

— — Kl. 1 Prøve i Sang.

Onsdag den 14de Juli Kl. 10 bekendtgjøres Udfaldet af Eksamen. Samme Dag Kl. 12 og Kl. 5 prøves nye Disciple.

Mandag den 16de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slutningshøjtideligheden indbydes Disciplenes Forældre og Værger og enhver, der har Interesse for Skolen og dens Virksomhed.

Frederiksborg lærde Skole den 1ste Juni 1875.

C. Berg.
